

BEOORDELINGSRICHTLIJN

ONDERHOUD EN RESTAURATIE MONUMENTEN

(BRL ERM 4000)

versie 1.3

Vastgesteld door het Centraal College van Deskundigen Restauratiekwaliteit op 4 november 2016

ALGEMENE INFORMATIE BIJ DEZE UITGAVE

Deze Beoordelingsrichtlijn beschrijft de borging van de kwaliteit van de werkzaamheden bij het onderhoud en de restauratie van monumenten door gespecialiseerde aannemers.

De eerste versie van deze beoordelingsrichtlijn is op 29 november 2013 door de Stichting Erkende Restauratiekwaliteit Monumentenzorg (ERM) vastgesteld en zal per 1 januari 2014 worden gehanteerd voor het uitgeven van een procescertificaat op basis van een of meer bij deze beoordelingsrichtlijn behorende uitvoeringsrichtlijnen.

Voorgeschiedenis

Deze beoordelingsrichtlijn vervangt BRL 5020 “Nationale beoordelingsrichtlijn voor het KOMO® procescertificaat voor instandhoudingstechnologie” d.d. 1-04-2003 inclusief het wijzigingsblad d.d. 13-03-2013.

Versie 1.0 van de BRL is opgesteld door een werkgroep bestaande uit vertegenwoordigers van de branches (Agnes van Alphen, Theo van der Zwaan, Klaas Boeder), de certificatie-instelling en (Arjen van der Drift en François van Twist / KIWA; Miranda Maring / Hobeon); de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (Michiel van Hunen) en ERM (Walter de Koning). Bas van Etten (SKH) trad op als rapporteur.

Versie 1.1 is aangevuld met diverse bepalingen uit de uitvoeringsrichtlijnen. Het betreft het overbrengen van bepalingen m.b.t. de bedrijfsgrootte (bijlage 3), de bedrijfsverzekering (bijlage 6) en bijzondere bepalingen vanuit de uitvoeringsrichtlijnen (bijlagen 7 t/m 14). De verwijzingen naar EN-normen zijn geactualiseerd. Versie 1.2 bevat een aanvulling van eisen aan de auditor bij URL 4010. Versie 1.3 is aangevuld met de bijlage 17 (URL 4013 Historisch parket).

Beheer

Deze beoordelingsrichtlijn wordt beheerd door de Stichting Erkende Restauratiekwaliteit Monumentenzorg (ERM). Het Centraal College van Deskundigen (CCvD) Restauratiekwaliteit, ondergebracht bij ERM, beheert deze beoordelingsrichtlijn inhoudelijk. De actuele versie van deze beoordelingsrichtlijn staat op de website van ERM (www.stichtingERM.nl) en is op elektronische wijze tegen ongewenste aanpassingen beschermd.

Het is niet toegestaan om wijzigingen aan te brengen in de originele en door het CCvD Restauratiekwaliteit goedgekeurde en vastgestelde teksten met het doel hieraan rechten te (kunnen) ontlenen.

© 2016 Stichting Erkende Restauratiekwaliteit Monumentenzorg

Vrijwaring

ERM is behoudens in geval van opzet of grove schuld niet aansprakelijk voor schade die bij de certificatie-instelling, het gecertificeerde bedrijf of derden ontstaat door het toepassen van deze beoordelingsrichtlijn met de bijbehorende uitvoeringsrichtlijnen of bij het gebruik van de bijbehorende certificatieregeling.

INHOUDSOPGAVE

1.	INLEIDING.....	5
1.1	Onderwerp en toepassingsgebied.....	5
1.2	Voorwaarden.....	5
1.3	Uitvoeringsrichtlijnen.....	6
1.4	Deelcertificaat.....	6
2	PROCEDURE TER VERKRIJGING VAN EEN CERTIFICAAT.....	7
2.1	Start.....	7
2.2	Toelatingsonderzoek.....	7
2.3	Afgifte van het certificaat.....	7
2.4	Externe kwaliteitsbewaking.....	7
3	TERMINOLOGIE.....	8
4	EISEN AAN HET BEDRIJF.....	12
4.1	Inschrijving Handelsregister.....	12
4.2	Bedrijfsprofiel.....	12
4.3	Bedrijfsuitrusting.....	12
4.4	Ervaring.....	12
4.5	Opleiding.....	13
4.6	Eisen aan de continuïteit van de kennis.....	13
4.7	Bedrijfsaansprakelijkheidsverzekering.....	14
4.8	Bedrijfs grootte.....	14
5	EISEN AAN DE ORGANISATIE.....	15
5.1	Beleid.....	15
5.2	Overlegstructuur.....	15
5.3	Inkoop.....	15
5.4	Beoordeling van toeleveranciers en onderaannemers.....	15
5.5	Wet- en regelgeving.....	16
6	EISEN AAN HET PROCES.....	17
6.1	Algemeen.....	17
6.2	Eisen aan het restauratieproces.....	19
6.3	Goedkeurmomenten.....	23
6.4	Afbakening verantwoordelijkheid (Instapmomenten).....	23
7	EISEN AAN HET SYSTEEM VOOR INTERNE KWALITEITSBEWAKING.....	25
7.1	Algemeen.....	25
7.2	Verantwoordelijkheid.....	25
7.3	Klachtenregistratie en -behandeling.....	25
7.4	Meetmiddelen.....	26
7.5	Externe kwaliteitsbewaking.....	26
8	HET CERTIFICAAT.....	27
9	EXTERNE KWALITEITSBEWAKING.....	28
9.1	Eisen aan de certificatie instelling.....	28
9.2	Kwaliteitstoetsing door CI.....	28
9.3	Deskundigheid certificatie personeel.....	29
9.4	Sanctiebeleid.....	30
	Bijlage 1: Overzicht van het restauratieproces (informatief).....	32

Bijlage 2: Matrix voor een systeem voor interne kwaliteitsbewaking.....	35
Bijlage 3: Eisen aan de certificaathouder gerelateerd aan de bedrijfsgrootte.	36
Bijlage 4: Wet- en regelgeving (informatief).....	39
Arbeidsomstandigheden en veiligheid.....	40
Een bedrijf moet de Nederlandse Arbeidsomstandighedenwet, of gelijkwaardige buitenlandse uitwerkingen van de Europese Kaderrichtlijn Arbeidsveiligheid, in acht nemen.....	40
De aanwezige machines moeten voldoen aan het Warenwetbesluit machines, of gelijkwaardige buitenlandse uitwerkingen van de Europese Machinerichtlijn (2006/42/EG).....	40
Bijlage 5: Richtlijnen gebruik logo Restauratiekwaliteit	41
Bijlage 6: Omvang bedrijfsverzekering	42
Bijlage 7 Bijzondere bepalingen URL 4001 Historisch timmerwerk	43
Bijlage 8 Bijzondere bepalingen URL 4002 Glaspanelen in lood	44
Bijlage 9 Bijzondere bepalingen URL 4003 Historisch Metselwerk.....	45
Bijlage 10 Bijzondere bepalingen URL 4004 Riet.....	46
Bijlage 11 Bijzondere bepalingen URL 4006 Historisch voegwerk.....	47
Bijlage 12 Bijzondere bepalingen URL 4007 Steenhouwwerk	50
Bijlage 13 Bijzondere bepalingen URL 4009 Historisch Schilderwerk.....	51
Bijlage 14 Bijzondere bepalingen URL 4010 Historisch Leidak	52
Bijlage 17 Bijzondere bepalingen URL 4013 Historisch Parket.....	55

1. INLEIDING

De in deze beoordelingsrichtlijn opgenomen eisen worden door de certificatie-instellingen gehanteerd bij de behandeling van een aanvraag c.q. de instandhouding van een procescertificaat 'Onderhoud en restauratie van monumenten'.

Voor 'certificaathouder' dient in dit document eveneens 'aanvrager' te worden gelezen en omgekeerd.

Deze beoordelingsrichtlijn vervangt BRL "Instandhoudingstechnologie" d.d. 1-04-2003 inclusief het wijzigingsblad d.d. 13-03-2013.

De certificaten die op basis van die beoordelingsrichtlijn (inclusief wijzigingsblad) zijn afgegeven, behouden hun geldigheid tot en met 31 december 2014.

1.1 Onderwerp en toepassingsgebied

Het certificaat heeft betrekking op het proces gericht op fysieke instandhouding van (onderdelen van) het interieur en/of exterieur van monumenten. De fysieke instandhouding kan betrekking hebben op zowel onderhoud als restauratie (inclusief verbeteren).

Werkzaamheden aan een gebouw en/of object die geen monument zijn, vallen niet onder het toepassingsgebied van deze beoordelingsrichtlijn¹.

Deze beoordelingsrichtlijn geldt voor het proces van de voorbereidende en uitvoerende werkzaamheden aan het gebouw en/of object ter plaatse en in de werkplaats van de certificaathouder.

De specifieke eisen die worden gesteld aan de uitvoering van de verschillende restauratie disciplines zijn weergegeven in uitvoeringsrichtlijnen (URL's). De verschillende uitvoeringsrichtlijnen die onder deze BRL vallen zijn terug te vinden op de website van stichting ERM, www.stichtingERM.nl.

Afgifte van het certificaat op basis van deze beoordelingsrichtlijn is alleen mogelijk indien is aangetoond dat wordt voldaan aan de eisen van de beoordelingsrichtlijn in combinatie met de eisen van de relevante uitvoeringsrichtlijn.

Voor de werkzaamheden van hoofdaannemers en architecten in het kader van onderhoud en restauratie zijn andere regelingen van toepassing; deze werkzaamheden vallen dan ook niet onder deze beoordelingsrichtlijn.

1.2 Voorwaarden

De onder het certificaat uit te voeren werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd op basis van schriftelijk overeen te komen goedkeurmomenten. De goedkeurmomenten worden overeengekomen tussen de certificaathouder en zijn opdrachtgever. Dit betekent dat zonder de wederzijdse goedkeuringen de onderhouds- of restauratiewerkzaamheden niet kunnen worden beschouwd als 'uitgevoerd onder het certificaat van de certificaathouder'. De goedkeurmomenten zijn weergegeven in paragraaf 6.3 van deze BRL.

Voor zover een opdracht het mogelijk maakt werkzaamheden aan monumenten uit te voeren volgens deze beoordelingsrichtlijn en bijbehorende uitvoeringsrichtlijn, dient de certificaathouder de uitgangspunten van deze richtlijnen te hanteren.

---

¹ Het feit dat deze BRL alleen betrekking heeft op monumenten sluit zeker niet uit dat deze BRL ook gebruikt kan worden voor werkzaamheden aan andere (historische) gebouwen of objecten (niet zijnde een monument). De uitgangspunten en kwaliteitseisen kunnen immers ook bijdragen aan de kwaliteit van die uit te voeren werkzaamheden.

1.3 Uitvoeringsrichtlijnen

Aan diverse bepalingen in deze beoordelingsrichtlijn is nadere invulling gegeven in een uitvoeringsrichtlijn.

Uitgangspunt hierbij is dat deze beoordelingsrichtlijn betrekking heeft op het (algemene) proces dat gevolgd dient te worden bij de voorbereiding en uitvoering van onderhoud en restauratie van monumenten en op de eisen die aan de certificaathouder worden gesteld op het gebied van organisatie, kennis, opleiding en het kwaliteitssysteem. De specifieke eisen die worden gesteld aan een restauratiediscipline staan omschreven in een uitvoeringsrichtlijn.

In een uitvoeringsrichtlijn dienen minimaal de volgende onderwerpen te zijn uitgewerkt:

- algemene duurzaamheids- en functionaliteitsprincipes (met een model-formulier);
- nadere eisen aan de certificaathouder (in aanvulling op hoofdstuk 4);
- praktische vertaalslag van de te kiezen restauratiecategorie (tabel 1 in 6.1.2. pag. 19) naar soort werkzaamheden voorschriften voor materialen (kwaliteit), werkzaamheden (instructies), omstandigheden en resultaten (in aanvulling op de hoofdstuk 6); voorschriften voor de kwaliteitsbewaking (in aanvulling op hoofdstuk 7);
- voorschriften voor transport, opslag, plaatsen of aanbrengen, beheer en onderhoud;
- de deelgebieden specialisatie vereisen en leiden tot mogelijkheden tot het verkrijgen van een deelcertificaat (zie ook paragraaf 1.4).

De uitvoeringsrichtlijn mag voorschriften in deze beoordelingsrichtlijn niet van toepassing verklaren. Dit met uitzondering van paragraaf 4.8 Bedrijfs grootte (inclusief bijbehorende bijlage 3).

Specifieke bepalingen in de URL gaan voor algemene bepalingen in de BRL.

De uitvoeringsrichtlijn dient ook technische detailleringen (m.b.v. afbeeldingen of tekeningen) te bevatten.

1.4 Deelcertificaat

Indien de werkzaamheden van de aanvrager zich beperken tot een deel van het werk dat in de URL is omschreven, hoeft dit geen belemmering te zijn voor het verkrijgen van het certificaat.

Voorwaarde is dat in een bijlage bij deze BRL is aangegeven dat en op welke onderdelen deelcertificatie mogelijk is. Tevens dient op het certificaat het beperkte toepassingsgebied duidelijk tot uiting te komen.

2 PROCEDURE TER VERKRIJGING VAN EEN CERTIFICAAT

2.1 Start

Een aanvraag voor een certificaat vindt plaats bij een certificatie instelling die voor het betreffende onderwerp (restauratie discipline) is aangewezen door de stichting ERM.

Certificatie vindt plaats op basis van de voorwaarden omschreven in deze beoordelingsrichtlijn in combinatie met de voorwaarden omschreven in één of meerdere uitvoeringsrichtlijnen die onder deze BRL vallen.

De aanvrager geeft aan welke uitvoeringsrichtlijn of uitvoeringsrichtlijnen passen bij zijn werkzaamheden. Hij verstrekt de nodige gegevens ten behoeve van het opstellen van het certificaat en geeft de te vermelden reikwijdte van het certificaat aan.

2.2 Toelatingsonderzoek

De certificatie-instelling controleert of de certificaathouder, het proces, het product, het kwaliteitssysteem van de aanvrager en de in het certificaat op te nemen uitspraken in overeenstemming zijn met deze beoordelingsrichtlijn en de relevante uitvoeringsrichtlijn(en) behorende bij deze beoordelingsrichtlijn. De certificatie-instelling houdt rekening met de bedrijfsgrootte zoals is omschreven in paragraaf 4.8 van deze BRL.

De certificatie-instelling stelt van het toelatingsonderzoek een rapportage op die als basis dient voor het verlenen van het certificaat.

2.3 Afgifte van het certificaat

Het certificaat wordt in overeenstemming met het certificatie-reglement van de certificatie-instelling afgegeven wanneer het toelatingsonderzoek met goed resultaat is afgerond.

2.4 Externe kwaliteitsbewaking

Na afgifte van het certificaat oefent de certificatie-instelling controle uit zoals beschreven in hoofdstuk 9 Externe Kwaliteitsbewaking.

3 TERMINOLOGIE

In deze Beoordelingsrichtlijn worden de onderstaande begrippen gebruikt in de betekenis die in de kolom er naast vermeld is. Dat sluit uiteraard niet uit dat deze woorden in ander verband in een andere betekenis gebruikt kunnen worden.

Adviseur	Deskundige gericht op de instandhouding van het monument ten aanzien van bouwtechnische en/of bouwhistorische aspecten.
Architect	In restauratie gespecialiseerde architect ² die is ingeschreven in het Architectenregister, beheerd door het Bureau Architectenregister (BA).
Auditor	De ter zake deskundige die in opdracht van de certificatie-instelling de toetsen uitvoert voor het verkrijgen of behouden van het certificaat, zie hoofdstuk 9.
Certificaat	De kwaliteitsverklaring zoals deze wordt afgegeven door de certificatie-instelling (CI) aan een certificaathouder.
Certificaathouder	Rechtspersoon (bedrijf of zelfstandige) die voldoet aan de eisen van een beoordelingsrichtlijn / uitvoeringsrichtlijn en door een certificatie-instelling met regelmaat hierop wordt getoetst.
Certificatie-instelling	De instelling die aan de hand van de uitgevoerde toetsen een certificaat verstrekt aan een certificaathouder
Conserveren	Werkzaamheden aan (onderdelen van) een gebouw om verval te stoppen of dreigende aantasting te voorkomen met als doel het zoveel mogelijk handhaven van de aangetroffen staat.
Controletoets	Tussentijdse toets of audit waarin een auditor of auditteam van de certificatie-instelling nagaat of de certificaathouder nog aan de eisen van de BRL en URL voldoet en het certificaat voortgezet kan worden.
Eigen personeel	Personeel direct in dienst van de certificaathouder. Daaronder personeel dat in juridische zin bij moeder- of zusterbedrijf in dienst is, maar in praktische zin als werknemer van de certificaathouder functioneert. Leerlingen vallen niet onder de noemer eigen personeel.
Externe kwaliteitsbewaking	Een certificatie-instelling bewaakt als externe partij of het systeem van interne kwaliteitsbewaking en de uitvoeringspraktijk van de certificaathouder aan de eisen van de BRL en URL voldoet.
Herhalingstoets	Eerste toets of audit van een nieuwe toetscyclus van drie jaar waarin een auditteam van de certificatie-instelling met verschillende auditoren nagaat of de certificaathouder nog aan de eisen van de BRL en URL voldoet en het certificaat voortgezet kan worden. Een succesvol afgelegde herhalingstoets leidt tot een nieuw certificaat.

---

² bij voorkeur GEAR-architect. Architecten die erkend zijn op basis van de GEAR, voldoen aan de ambities en uitgangspunten die gelden voor het realiseren van de door ERM voorgestane restauratiekwaliteit.

Hoofdaannemer	Een organisatie in het maatschappelijk verkeer die zelfstandig en voor eigen rekening en risico een bedrijf voert, eventueel met inschakeling van onderaannemers.
Imiteren	Vervaardigen van een nieuw onderdeel in de oorspronkelijke vorm met gebruikmaking van nieuwe technieken en oorspronkelijke of modernere materialen.
Instandhouding	het proces van voorbereiding en uitvoering gericht op het fysiek handhaven en laten functioneren van gebouwen of objecten en hun onderdelen door middel van conserveren, onderhouden, repareren, kopiëren, imiteren en verbeteren.
Interne kwaliteitsbewaking	Bedrijfskwaliteitssysteem. Dit systeem waarborgt dat bedrijfsprocessen, materialen, methoden, omstandigheden en resultaten bij voortdurende voldoening aan in de BRL en URL vastgestelde eisen en aan de erbij horende rapportages.
Karakteristiek Gebouw of object	Een gebouw of object, dat niet als monument is beschermd, maar een kenmerkend onderdeel vormt van een stads- of dorpsgezicht (naar het oordeel van burgemeester en wethouders).
Klein bedrijf (gecertificeerd)	Certificaathouder die, gedurende het laatste jaar, een maximaal aantal mensjaren eigen medewerkers werkzaam heeft in de restauratie van monumenten. Hieronder vallen ook zelfstandigen zonder personeel (zzp) en ondernemers zonder personeel (ozp). Het maximaal aantal medewerkers wordt in de BRL nader gespecificeerd.
Kopiëren	Vervaardigen van een nieuw onderdeel in oorspronkelijke vorm met gebruikmaking van oorspronkelijke technieken en oorspronkelijke of gelijke(soortige) materialen.
Mensjaar	Uitgedrukt in uren, hiervoor wordt aangehouden 200 werkdagen à 8 uur = 1.600 uur per jaar.
Midden- en grootbedrijf (gecertificeerd)	Certificaathouder die, gedurende het laatste jaar, een minimum aantal mensjaren eigen medewerkers werkzaam heeft in de restauratie van monumenten. Het minimum aantal medewerkers wordt in de BRL nader gespecificeerd.
Monument	Een onroerend goed (gebouw of object) dat als beschermd is geregistreerd door rijk, provincie of gemeente. Onder monumenten vallen ook gebouwen en objecten die zijn voorbeschermd als monument.
Onderhouden	Werkzaamheden aan (onderdelen van) een gebouw die in principe worden uitgevoerd met een regelmatige interval en voorzien in een periodiek voorzienbare behoefte, mede met als doel de uitstraling op peil te houden en ingrijpendere werkzaamheden te voorkomen.
Opdrachtgever	De opdrachtgever van het bedrijf, in het geval van een hoofdaannemer is dit doorgaans de principaal in het bouwproces, eventueel vertegenwoordigd door zijn architect of adviseur.

Prestatie	De mate waarin een eigenschap (bijvoorbeeld sterkte of waterdichtheid) voldoet aan de eis, uitgedrukt in een grenswaarde en gemeten, berekend of beproefd volgens de bij de eis behorende bepalingsmethode.
Projectplan	Een document dat de planmatige samenhang beschrijft van de specifieke maatregelen, voorzieningen en volgorde van activiteiten die nodig zijn voor de realisatie en de kwaliteitszorg van een project.
Renoveren ³	Het vernieuwen van een gebouw om het te laten voldoen aan eigentijdse eisen op het gebied van: veiligheid, functionaliteit, comfort en duurzaamheid (waaronder milieubelasting). Binnen deze BRL valt daaronder: verbeteren.
Repareren	Plaatselijke herstelwerkzaamheden waarbij zo weinig mogelijk materiaal wordt vervangen, veranderd of toegevoegd met gebruikmaking van oorspronkelijke of modernere reparatie materialen.
Restauratie	In het algemeen het onderhouden, herstellen, aanpassen, verbeteren of in de oorspronkelijke staat terugbrengen van een monument of historisch (kunst)object.
Restaureren	Het uitvoeren van herstelwerkzaamheden aan gebouwen met monumentenstatus dan wel met een duidelijke cultuur-historische waarde, die verder gaan dan normaal onderhoud en tot doel hebben het gebouw in goede staat te brengen met behoud van cultuurhistorische waarden. Binnen deze BRL vallen daaronder: conserveren, repareren, kopiëren en imiteren.
Scholingsplan	Een periodiek te actualiseren meerjarig document (tenminste voor twee jaar) dat beschrijft welke kennis en kunde bij het bedrijf aanwezig is, hoe deze kennis en ervaring op peil wordt gehouden en welk tekort aan kennis er is en hoe deze lacune wordt opgevuld.
Toelatingsonderzoek	Eerste toets of audit waarin een auditteam van de certificatie-instelling nagaat of een certificaathouder aan de eisen van de BRL en URL voldoet.
Verbeteren ⁴	Vervaardigen van een nieuw onderdeel in oorspronkelijke of aangepaste vorm met gebruikmaking van nieuwe technieken en oorspronkelijke of modernere materialen; waarbij de prestaties worden verbeterd ten aanzien van: veiligheid, functionaliteit, comfort en duurzaamheid (waaronder milieubelasting).
Vernieuwen	Het vervangen van het bestaande voor een nieuw vervaardigd onderdeel in een oude vorm. Vernieuwen kan door kopiëren, imiteren of verbeteren.

---

³ Onder renoveren wordt in het algemeen verstaan: het grondig opknappen en moderniseren van oude woningen, gebouwen of wijk. In de restauratiesector wordt renoveren ook wel gebruikt voor het opknappen van historische gebouwen zonder monumentenstatus. 'Restauratieprojecten' bij een monument of cultuurhistorisch belangrijk gebouw omvatten in toenemende mate ook werkzaamheden die als renovatie gekenschetst kunnen worden. Vooral ook wanneer er sprake is van ander of intensiever gebruik. Bijvoorbeeld werkzaamheden rond het isoleren en het gebruik van uit energetisch oogpunt betere installaties.

⁴ zie ook het begrip Renoveren. 'Renoveren' betrekking op het gebouwniveau en 'Verbeteren' op onderdeelniveau.

Voorbescherming	Voorbescherming houdt in dat het vergunningenstelsel van de Monumentenwet (voor archeologische monumenten) respectievelijk de Wabo (voor andere dan archeologische monumenten) gedurende de procedure tot aanwijzing als beschermd monument van overeenkomstige toepassing is.
Waardenstelling	<p>Het vaststellen van de culturele waarde (monumentale waarden) van gebouw of bouwdeel. Het beargumenteert waarom bepaalde bouwdelen het behouden waard zijn.</p> <p>Toelichting Hierbij worden vijf hoofdcriteria gehanteerd: cultuurhistorische waarden, architectuur- en kunsthistorische waarden, situationele en ensemblewaarden, gaafheid en herkenbaarheid en zeldzaamheid.</p>
Waarschuwing	een schriftelijke mededeling van de certificatie-instelling waarin de gevolgen worden gemeld als binnen een gestelde termijn geen afdoende maatregelen zijn of worden getroffen.

Voor overige termen en definities geldt het volgende document: "Begrippenkader Restauratiekwaliteit", uitgave Stichting Erkende Restauratiekwaliteit Monumentenzorg, gepubliceerd op de website www.stichtingERM.nl.

4 EISEN AAN HET BEDRIJF

4.1 Inschrijving Handelsregister

De certificaathouder dient te zijn ingeschreven in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel of een in het land van vestiging van de certificaathouder vergelijkbaar register.

Als bewijs daarvan moet een recent uittreksel (maximaal 1 jaar oud) van het Handelsregister van de betreffende Kamer van Koophandel worden overgelegd aan de certificatie-instelling.

4.2 Bedrijfsprofiel

De certificaathouder beschrijft het eigen bedrijfsprofiel met aandacht voor specialiteiten, kennis en vaardigheden. Bij het bedrijfsprofiel beschrijft de certificaathouder de identiteit en geschiedenis ('roots') van het eigen bedrijf⁵.

4.3 Bedrijfsuitrusting

De bedrijfs- en opslagruimten en de bedrijfsinrichting en -uitrusting dienen aan de aard en omvang van de werkzaamheden te zijn aangepast en dienen te waarborgen dat de kwaliteit van materialen, werkzaamheden, omstandigheden en resultaten beheersbaar zijn⁶. Dit geldt eveneens voor werkzaamheden aan het gebouw of object ter plaatse, (de)montage, transport en opslag.

4.4 Ervaring

De certificaathouder moet vertrouwd zijn met restauratiewerkzaamheden aan monumenten. De certificaathouder moet vertrouwd zijn met historische bouwstijlen, bouwconstructiewijzen en materialen die kenmerkend zijn voor zijn specialisatie(s).

Dit kan blijken uit het feit dat de certificaathouder gedurende vijf jaar voorafgaande aan de aanvraag voor diverse opdrachtgevers werkzaamheden heeft gerealiseerd. De referentielijst dient van de bedoelde projecten een overzicht te geven van de betrokken medewerkers (uit het eigen personeel). De lijst geeft verder het adres, de gerealiseerde omzet (per project en per jaar), het soort restauratieproject en de naam van de opdrachtgever en/of architect⁷.

De bedrijfsvoering dient te gebeuren onder verantwoordelijkheid van een persoon met een aantoonbare vakbekwaamheid op het gebied van restauratie.

Dit kan blijken uit het feit dat de ondernemer of diegene onder wiens directe verantwoordelijkheid de restauratie werkzaamheden worden uitgevoerd, gedurende vijf jaar voorafgaande aan de aanvraag onafgebroken in de restauratie branche werkzaam is geweest.

Kennis, inzicht en vaardigheden van leidinggevend en medewerkers die betrokken zijn bij de bedoelde werkzaamheden en controles dienen te zijn afgestemd op de inhoud van deze beoordelingsrichtlijn en de hierbij behorende uitvoeringsrichtlijnen.

De eisen aan opleiding en/of ervaring gelden slechts voor zover deze relevant zijn voor de functie van de betrokkene.

---

⁵ Het is de bedoeling dat dit bedrijfsprofiel zich laat beschrijven zonder bijzondere belasting voor de certificaathouder. De praktijk is toch al zo, dat een bedrijfseigen kwaliteitshandboek en/of personeelshandboekje doorgaans begint met een korte introductie van juist deze onderwerpen: de specialiteiten en de geschiedenis van de certificaathouder. Dit betreft een lichte informatieplicht, die is bedoeld om de kennismaking met de certificaathouder te versnellen, niet om uitputtend te onderzoeken.

⁶ Bijvoorbeeld: voor materialen die gevoelig zijn voor de relatieve luchtvochtigheid en/of de temperatuur zal klimaatbeheersing in de betreffende ruimten veelal noodzakelijk zijn.

⁷ De omzet dient als indicatie van de omvang en complexiteit van het werk en de capaciteit van de certificaathouder en als specificatie van de vermelding op het certificaat. Dit betreft geen inhoudelijke eisen, maar slechts een informatieplicht.

Bij de certificaathouder dient toereikende kennis aanwezig te zijn van de volgende aspecten:

Vorbereiding:

- bouw- en monumentenregelgeving op het niveau van rijk, provincie en gemeente;
- de technische en bouwhistorische opname van een bestaande situatie;
- ernst en oorzaken van tekortkomingen in de technische staat van een bestaande situatie (dus inclusief de te verwachten ontwikkeling zonder ingrijpen);
- onderhoudsinspecties;
- historische vormgeving (bouwstijlen), detailleringen, constructies (verbindingen) en materialen;
- materialen (herkomst, samenstelling, variëteiten, eigenschappen, duurzaamheid, gedrag onder extreme omstandigheden, uiterlijk, behandeling, bewerkbaarheid, normen, controle);
- ouderdom, authenticiteit en bouwsporen;
- waardestelling (materie, vorm en functie);
- restauratie-ethiek, visies en doelstellingen;
- de mogelijke gevolgen van (voorgenomen) ingrepen op de bestaande situatie (waardestelling, prestaties, functioneren en onderhoudsbehoefte);
- idem van eventuele alternatieve oplossingen;
- verhoging van eigentijdse prestaties (bijvoorbeeld thermische isolatie en geluidwering);

Uitvoering:

- historische vervaardigingstechnieken;
- traditionele en moderne technieken van conserveren, repareren, kopiëren, imiteren en verbeteren;
- maatvoering;
- demontage;

Evaluatie en oplevering

- documenteren van bevindingen, werkzaamheden en gemaakte keuzes;
- onderhoudsplannen, aandachtspunten voor het beheer.

Voor bovenvermelde aspecten dienen bij de certificaathouder toereikende technieken beschikbaar te zijn.

4.5 Opleiding

Bij de certificaathouder dient een specifiek meerjarig scholingsplan te functioneren, op basis van de aanwezige behoefte en rekening houdend met eventueel geconstateerde tekortkomingen.

Dit opleidingsplan dient mede als doel te hebben: het opleiden van instromers.

4.6 Eisen aan de continuïteit van de kennis

De certificaathouder dient aannemelijk te maken, dat de continuïteit van de kennis binnen het bedrijf is gewaarborgd.

De certificaathouder dient kennis, vaardigheden en kwaliteitsbewustzijn op peil te houden, ook in een periode zonder restauratieprojecten, om als restauratiespecialist gekwalificeerd te blijven voor belangrijke restauratieprojecten.

De noodzakelijke kennis wordt in de uitvoeringsrichtlijn gespecificeerd.

4.7 Bedrijfsaansprakelijkheidsverzekering

De certificaathouder dient te beschikken over een (wettelijke) bedrijfsaansprakelijkheidsverzekering.

De minimale dekking van de bedrijfsaansprakelijkheidsverzekering is aangegeven in bijlage 6.

4.8 Bedrijfsgrootte

Afhankelijk van de bedrijfsgrootte kunnen delen van deze BRL als niet van toepassing worden beschouwd. Voor wat betreft de bedrijfsgrootte wordt er ten behoeve van de certificatie een onderscheid gemaakt in:

1. Klein bedrijf
2. Midden- en groot bedrijf

In bijlage 3 is weergegeven welke van de onderdelen van deze BRL van toepassing zijn voor klein bedrijf dan wel midden- en grootbedrijf.

Tevens wordt in bijlage 3 aangegeven welke criteria worden aangehouden voor de grens tussen klein bedrijf en midden- en groot bedrijf.

5 EISEN AAN DE ORGANISATIE

5.1 Beleid

De certificaathouder heeft in de eigen organisatie een beleid gedocumenteerd, bekend gemaakt en doorgevoerd:

- gebaseerd op
  - een strategische visie
  - een analyse van de concurrentiepositie
  - een analyse van eigen sterkten, zwakten, kansen en risico's
  - een risicoanalyse van de kritieke kenmerken voor kwaliteitsbeheersing
- met aandacht voor
  - de eigen positie in de restauratiemarkt
  - ketengerichte afstemming en verbetering
  - wet- en regelgeving
  - Arbo-beleid (het toetsen op het navolgen van de Arbo wetgeving valt niet onder de verantwoordelijkheid van deze BRL).
  - personeelszaken (inclusief kennis en kunde van de medewerkers)
- voorzien van SMART⁸ geformuleerde doelstellingen
- dat voorwaarden schept voor uitvoering van het beleid
- inclusief kwaliteitszorg en verbetermanagement

5.2 Overlegstructuur

Om een volledige informatieoverdracht en stroomlijning van de activiteiten te kunnen waarborgen heeft de certificaathouder een heldere overlegstructuur, gebaseerd op een analyse van de overdrachtsmomenten.

Met betrekking tot de afzonderlijke overleggen wordt door de certificaathouder bepaald:

- Wie aanwezig zijn bij het overleg.
- In welke frequentie of op welke momenten het overleg plaats dient te vinden.
- Of vastlegging van het overleg dient plaats te vinden, of het verslag wordt verspreid en op welke wijze dit gebeurt en wie hiervoor verantwoordelijk is.

5.3 Inkoop

De certificaathouder heeft omschreven welke functionarissen welke (teken-) bevoegdheden hebben in het inkoopproces. Als de voorbereiding en inkoop gebeuren door verschillende functionarissen, dan dient de overdracht van de juiste en volledige informatie te worden gewaarborgd.

5.4 Beoordeling van toeleveranciers en onderaannemers

Om een juiste selectie van onderaannemers (gespecialiseerde aannemers) en toeleveranciers te maken, worden deze beoordeeld op door de certificaathouder geformuleerde relevante selectiecriteria.

Op basis van deze selectiecriteria kiest de certificaathouder tussen die bedrijven of personen waarvan hij heeft beoordeeld dat deze kwalitatief goed werk leveren en dat onder de juiste voorwaarden doen.

De certificaathouder omschrijft op welke momenten en op welke criteria hij zijn leveranciers en onderaannemers selecteert en beoordeelt.

De certificaathouder registreert en archiveert de selecties en beoordelingen.

---

⁸ Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden

5.5 Wet- en regelgeving

De certificaathouder dient bij de opdrachtgever na te gaan of de werkzaamheden een monument betreffen en of er vergunning- en subsidievoorwaarden van toepassing zijn.

Indien er sprake is van een vergunning dient bij de uitvoering van de werkzaamheden rekening te worden gehouden met de voorwaarden die staan vermeld in de vergunning.

In de bij of krachtens Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) gegeven voorschriften staat omschreven welke werkzaamheden aan een monument vergunningplichtig zijn. Een samenvatting hiervan is gegeven in bijlage 4 van deze BRL. Indien de certificaathouder constateert dat de door hem uit te voeren werkzaamheden vergunningplichtig zijn maar er geen vergunning aanwezig is, dient hij zijn opdrachtgever hierop te attenderen.

Voor Europese normen (EN) die in een URL worden genoemd geldt altijd de versie die in het 'Official Journal of the European Union' (OJEC) is afgekondigd. Voor geharmoniseerde productnormen in de zin van de CPR (hEN) worden deze versies door het Ministerie van BZK bijgehouden in de webtool 'CE-markeringsmodule'.

6 EISEN AAN HET PROCES

6.1 Algemeen

Indien het gebouw of object als beschermd monument is geregistreerd door rijk, provincie of gemeente, dan mogen de werkzaamheden niet in strijd zijn met de Monumentenwet (of opvolger) of de provinciale of gemeentelijke monumentenverordening.

Indien een opdrachtgever de werkzaamheden niet wil laten uitvoeren volgens de uitgangspunten van deze beoordelingsrichtlijn, dan dient de certificaathouder zijn opdrachtgever hierop aantoonbaar te attenderen.

6.1.1 Uitgangspunten voor het nemen van beslissingen bij onderhoud en restauratie

Deze paragraaf bevat de uitgangspunten voor de beslissingen die door de opdrachtgever vooraf genomen moeten worden bij onderhoud en restauratie van monumenten. De paragraaf is een hulpmiddel bij het overleg met de opdrachtgever over de te maken keuzes.

Restaureren is alleen zinvol bij een blijvende betekenis van cultureel erfgoed en de hieraan verbonden waarden. Essentieel hierbij is dat dit erfgoed op een verantwoorde wijze wordt beheerd. Het gaat bij restaureren en beheren om het zoveel mogelijk vertragen van de tand des tijds. De tand des tijds dwingt tot regelmatig ingrijpen waarbij in beginsel geldt; conserverend herstel. Daarvoor gelden de onderstaande uitgangspunten.

Bij restauratie is waardenstelling (herkennen en erkennen van waarden) door gekwalificeerd personeel, of een ingehuurde expert, altijd de eerste stap. Dit moet aantoonbaar en toetsbaar zijn. De wijze waarop en de mate waarin ingegrepen wordt is pas de tweede stap.

Elke ingreep is in meer of mindere mate een aantasting van de historische waarde(n).

Eisen die gesteld worden aan een ingreep:

- Beperken van de omvang van de ingreep, “zo veel als noodzakelijk is en zo weinig als mogelijk is”.
- Degelijk, om (opnieuw) ingrijpen zoveel mogelijk te voorkomen of zo lang mogelijk uit te stellen.
- Ingreep moet passend (compatibel) zijn binnen de gegeven situatie. (invloed op fysische processen mag niet tot schade leiden, reparaties moeten zwakker zijn dan het origineel).
- Vervanging bij voorkeur in hetzelfde materiaal (of dezelfde eigen eigenschappen) of techniek.

Dit heeft als consequentie voor toekomstige ingrepen dat beoordeeld dient te worden of een maatregel:

- Compatibel⁹ is en
- Herbehandelbaar¹⁰ of
- Omkeerbaar (reversibel)¹¹

---

⁹ *Compatibiliteit*: Een ingreep of behandeling mag geen schade (in technische of esthetische zin) toebrengen aan het aanwezige historische materiaal. De ingreep zelf dient binnen die randvoorwaarden zo duurzaam mogelijk te zijn.

¹⁰ *Herbehandelbaarheid*: Een ingreep of behandeling moet herhaalbaar zijn na degradatie van de ingreep tot een onacceptabel niveau.

¹¹ *Reversibiliteit*: Een ingreep moet volledig omkeerbaar zijn. Of het gaat bij de ingreep om een herkenbare toevoeging, die dankzij de herkenbaarheid weer ongedaan kan worden gemaakt.

Op basis van bovenstaande kan de voorkeursvolgorde voor het doen van ingrepen worden vastgelegd.

Hierbij hanteren we onderstaande hiërarchie van restauratie-categorieën: de zogenaamde ‘restauratieladder’, waarbij de regel boven uit oogpunt van onderhoud en restaureren steeds de voorkeur heeft boven de onder genoemde regel (zie tabel 1).

Vaststelling van de in tabel 1 vermelde categorie is afhankelijk van de fysieke samenhang en de historische waardenstelling van het betreffende bouwdeel. Deze uitgangspunten gelden zowel voor het gebouw of object als geheel, als voor een onderdeel van het gebouw of object.

Het enkele feit dat een historisch, beeldbepalend of beeldondersteunend gebouw of object niet geregistreerd is als beschermd monument, is nog geen reden de hier beschreven uitgangspunten bij voorbaat buiten toepassing te verklaren.

Tabel 1: Hiërarchie van restauratie-categorieën (restauratieladder)

1. Conserveren / onderhoud	
2. Repareren	
3. Vernieuwen	a. Kopiëren
	b. Imiteren
	c. Verbeteren

Toelichting

In deze hiërarchie van (‘restauratieladder’) gaan conserveren, onderhoud en repareren voor vernieuwen. Het materiaal is immers de fysieke drager van de historische waarde. Als conserveren of onderhoud onvoldoende is, gaat men over tot repareren.

Indien onderdelen niet meer gerepareerd kunnen worden gaat men over tot vernieuwen. Dit betekent alleen vernieuwen:

- Bij bedreiging van het voortbestaan, het verval (van gebouw of bouwdeel) kan niet gestopt worden.
- Bij technisch falen van een constructie, materiaal of afwerking. Er moet bij vernieuwen (althans voor de professional) herkenbaar zijn dat sprake is van “later werk”

Bij vernieuwen bestaan drie opties: kopiëren, imiteren en verbeteren. Als traditionele technische middelen niet toereikend blijken om een monument te restaureren (kopiëren), dan is het aanvaardbaar om een beroep te doen op bewezen moderne conserverings- en constructie-methoden (imiteren). Het verbeteren van (onderdelen van) monumenten is alleen van toepassing indien een gebruikersdoel hierom vraagt (bijvoorbeeld eisen die voortvloeien uit het veilig kunnen gebruiken van een monument) en de waardenstelling hiervoor de ruimte geeft.

6.1.2 Vastlegging volgens de restauratieladder

Uitwerking in de uitvoeringsrichtlijn

In de van toepassing zijnde URL worden voor de betreffende bouwdelen per restauratiecategorie de minimale uitgangspunten (mogelijkheden voor de keuze voor materiaal, constructie, techniek, detaillering, vormgeving en kleurstelling) voor de restauratie werkzaamheden omschreven.

Vastlegging per werk

De (vooraf vastgestelde) restauratiecategorie dient tussen certificaathouder en opdrachtgever schriftelijk te worden vastgelegd. De vaststelling dient plaats te vinden op basis van de uitgangspunten zoals omschreven in paragraaf 6.1.1.

Tenzij anders overeengekomen dienen alle werkzaamheden binnen de voorgeschreven uitgangspunten van de vastgestelde restauratiecategorie plaats te vinden. Indien tijdens de werkzaamheden onvoorziene zaken worden geconstateerd die het niet mogelijk maken om de werkzaamheden uit te voeren binnen de overeengekomen restauratiecategorie dient in overleg met de opdrachtgever opnieuw een categorie (voor dat onderdeel) te worden vastgesteld.

6.2 Eisen aan het restauratieproces

Voor de restauratie van monumenten dient het proces zoals is weergegeven in bijlage 1 als uitgangspunt. De eisen die worden gesteld aan de verschillende onderdelen van het proces zijn in de hierop volgende paragrafen weergegeven.

Vanaf de start van een restauratie project legt de certificaathouder een projectdossier aan.

In bijlage 1 is weergegeven welke documenten hierin indien van toepassing opgenomen worden.

6.2.1 Bouwtechnische en bouwhistorische opname

De certificaathouder dient een bouwtechnische en (bouw)historische opname uit te voeren waarbij aantoonbaar minimaal de volgende aspecten aan bod komen:

a. *Opname van de bestaande situatie*

Voor zover relevant, dienen de volgende zaken bekend te zijn voor aanvang van de uitvoerende werkzaamheden:

- technische staat;
- oorzaak van tekortkomingen;
- te verwachten ontwikkeling zonder ingrijpen (autonome ontwikkeling);

Zie voor een verdere uitwerking van deze items de Module 'Bouwtechnisch advies' bij de Erkenningsregeling Erkend Monumenten Adviesbureau.

b. *Vaststellen van specificaties van materiaal, constructie, techniek, detaillering, vormgeving en kleurstelling*

- historische waardenstelling (materie, vorm en functie), dus inclusief de bouwsporen en de authenticiteit in het algemeen, daar waar nodig vastgelegd met beeldmateriaal;
- de bestaande vormgeving, techniek van vervaardiging, detaillering, constructie, materiaalkeuze en kleurstelling (historische stijl);

c. *Vaststellen van maatregelen tot herstel*

- Classificatie van de werkzaamheden, eventueel per onderdeel, in een restauratiecategorie: 'conserveren', 'repareren', 'kopiëren', 'imiteren' of 'verbeteren'
- verschillen met de beoogde vormgeving, techniek van vervaardiging, detaillering, constructie en materiaalkeuze;
- de beschikbaarheid van eventuele alternatieve oplossingen;
- de mogelijke gevolgen van voorgenomen ingrepen (en mogelijke alternatieve oplossingen) op de bestaande situatie (waardenstelling, prestaties, functioneren en onderhoudsbehoefte);

d. Noodzaak om onderwerpen te laten documenteren en/of onderzoeken door een onafhankelijke ter zake kundige

De certificaathouder gaat na welke aspecten nadere studie vragen in het belang van de te verrichten werkzaamheden.

Indien de kennis van de opdrachtgever en de certificaathouder onvoldoende is om tot een goede waardenstelling te komen van het monument dient er een onafhankelijke ter zake kundige te worden geraadpleegd.

Voor de uit te voeren werkzaamheden dient vooraf een inschatting te worden gemaakt of de te verwachte duurzaamheid (levensduur) van de nieuwe situatie ten minste gelijk is aan die van de oude (oorspronkelijke) situatie. Uitgangspunt hierbij is dat zo veel mogelijk dezelfde materialen en technieken worden toegepast. In geval van twijfel dient de certificaathouder de gelijke duurzaamheid aannemelijk te maken met literatuurgegevens of aan te tonen met onderzoeksresultaten.

Voor zover bovenstaande opname en analyse niet zijn verricht onder verantwoordelijkheid van de certificaathouder, dient de certificaathouder deze aantoonbaar te onderwerpen aan een ingangscntrole. Bij de ingangscntrole wordt beoordeeld of er een juiste opname en toetsing heeft plaatsgevonden overeenkomstig paragraaf 6.1.1 en deze paragraaf 6.2.

De certificaathouder stelt vast of de werkzaamheden naar zijn oordeel in aanmerking komen voor uitvoering onder het certificaat.

6.2.2 Vergunningen en aanvullende eisen

De certificaathouder dient zich, bij de opdrachtgever en op basis van deskundig inzicht, er van te vergewissen:

- of de werkzaamheden vergunningplichtig zijn ingevolge de Wabo, de Monumentenwet (of opvolger) of een provinciale of gemeentelijke monumentenverordening;
- welke vrijstellingen of ontheffingen van het Bouwbesluit 2012 voortvloeien uit de bouwvergunning en de monumentenvergunning;
- of het eventueel ontbreken van de benodigde vrijstellingen of ontheffingen zijn oorzaak vindt in het feit dat de werkzaamheden vergunningvrij zijn;
- op welke punten (alsnog) een keuze noodzakelijk is: òf een prestatie verhogen tot het niveau van de nieuwbouw òf vrijstelling/ontheffing vragen van een voorschrift voor de nieuwbouw;
- of burgemeester en wethouders voorwaarden hebben gesteld in de omgevingsvergunning;
- welke bepalingen voortvloeien uit eventueel van toepassing zijnde subsidievoorwaarden.

Op basis van het bovenvermelde komen de certificaathouder en zijn opdrachtgever (eventueel per project en per onderdeel) overeen voor welke eigenschappen of welk prestatieniveau wordt gekozen.

6.2.3 Contractvorming

Bij het tot stand komen van de overeenkomst is de opdrachtgever verantwoordelijk voor het verstrekken van:

- de besteksvoorschriften waaronder de vermelding van de restauratiecategorie(en) waar volgens de werkzaamheden uitgevoerd dienen te worden (indien van toepassing gespecificeerd op onderdeel niveau);
- de benodigde gegevens van de vergunning- en/of subsidievoorwaarden;

- alle overige informatie die noodzakelijk is om tot een volledige en eenduidige offerte te komen.

De certificaathouder controleert een offerteaanvraag of besteksvoorschrift op juistheid, volledigheid en eenduidigheid van de beoogde opdracht.

Als er voor de uitvoer van de werkzaamheden in het bestek geen restauratiecategorie is omschreven verzoekt de certificaathouder de opdrachtgever om deze alsnog vast te stellen. Bij een onjuiste of tegenstrijdige (besteks)omschrijving van het werk zorgt de certificaathouder voor duidelijkheid in de offerte, waarmee hij vastlegt wat het werk feitelijk inhoudt. Voor de opdrachtgever moet dit herkenbaar zijn. Een certificaathouder vermeldt in elke offerte op welke restauratiecategorie het aanbod is gebaseerd.

Indien een werk vergunningplichtig is, kunnen werkzaamheden uitsluitend onder het certificaat worden uitgevoerd in combinatie met een vergunning die uitdrukkelijk betrekking heeft op de overeengekomen leveringen en/of werkzaamheden¹².

De certificaathouder is als (ter zake kundige) gespecialiseerde professional in staat en verantwoordelijk voor het attenderen van de opdrachtgever op zaken die voor de opdrachtgever relevant zijn (zaken waar hij als doorgaans minder gespecialiseerde en wellicht minder professionele partij mogelijk niet bij stil staat).

Voor zover er sprake is van een verhoging van prestaties, zoals eisen vermeld in het Bouwbesluit en/of eisen voortvloeiend uit deze beoordelingsrichtlijn en bijbehorende uitvoeringsrichtlijnen, dienen deze tot uitdrukking te komen in de prijsaanbieding.

Indien de werkzaamheden gepaard gaan met (tussentijdse) besprekingen (bouwvergaderingen) tussen opdrachtgever en certificaathouder, geeft de overeenstemming, tenzij anders overeengekomen, invulling aan de volgende zaken:

- beslisprocedure om aanwezige zaken (vrijkomende delen) prijs te geven;
- wijze van rapporteren door de certificaathouder;
- wijze van (tussentijds) evalueren;
- wijze van eindcontrole en oplevering.

6.2.4 Onderaanneming

Op basis van de(bouw)historische opname, de verleende vergunningen en aan de restauratie ten grondslag liggende documenten (contract, bestek en tekeningen) stelt de certificaathouder vast of de beschikbare kennis en technieken toereikend zijn, en zo niet, op welke wijze hierin wordt voorzien.

Bij uitbesteding van werkzaamheden houdt de certificaathouder rekening met certificatie- en erkenningsregelingen zoals omschreven in paragraaf 5.4.

De certificaathouder is ervoor verantwoordelijk dat alle relevante eisen en randvoorwaarden die aan de uitvoering zijn gesteld, worden doorgegeven aan de onderaannemer

6.2.5 Werkvoorbereiding

In het proces van werkvoorbereiding toont de certificaathouder de volgende aspecten aan:

---

¹² Deze bepaling moet uitsluiten dat werkzaamheden uitgevoerd onder het certificaat in conflict komt met de Monumentenwet of -verordening.

- De overall planning, waarin de inzet van personeel, materiaal en materieel en relevante deadlines (onder andere in verband met levertijden en de huur van materieel) zijn opgenomen.
- Omschrijving van de werkzaamheden, materialen¹³ en technieken in overeenstemming met de in het contract vastgelegde voorwaarden.
- De risicoanalyse met betrekking tot de (restauratie)kwaliteit (constructies, materialen, technieken, afwerking, cultuurhistorische waarden).

Tijdens de werkvoorbereiding wordt een “inventarisatie van restauratie onderdelen” gemaakt. Deze beschrijft de volgende aandachtspunten van behandeling, opslag, verpakking en aflevering van restauratieonderdelen:

- Welke restauratieonderdelen er aangetroffen zijn.
- Hoe de te ontmantelen onderdelen herkenbaar te identificeren.
- Hoe de identificatie herkenbaar blijft tot het herplaatsen.
- Hoe deze gedemonteerd dienen te worden.
- Hoe de eventuele bescherming dient te gebeuren.
- Hoe deze getransporteerd moeten worden.
- Hoe deze opgeslagen moeten worden (al dan niet verpakt, maar in ieder geval herkenbaar geïdentificeerd en gemarkeerd).
- Hoe deze behandeld moeten worden ten behoeve van de conservering.
- Hoe en waar deze teruggeplaatst moeten worden.
- Wat er gebeurt als ze niet terug geplaatst (kunnen) worden.

Een beslissing om aanwezige zaken prijs te geven gebeurt overeenkomstig de met de opdrachtgever overeengekomen procedure.

6.2.6 Uitvoering

De uitvoering van de werkzaamheden dient plaats te vinden overeenkomstig de in de werkvoorbereiding geformuleerde uitgangspunten en de bij de werkzaamheden behorende uitvoeringsrichtlijn.

De werkzaamheden dienen voortdurend te worden afgestemd op de bevindingen tijdens de voortgang, rekening houdend met onvoorziene zaken. Bij voorgenomen wijzigingen in de uitvoering (wijziging in de overeengekomen restauratiecategorie) dient er tijdig overleg plaats te vinden met de opdrachtgever. Certificaathouder attendeert de opdrachtgever wanneer de uitvoering door de wijziging strijdig is met de vergunnings- of subsidievoorwaarden, zodat de opdrachtgever kan afstemmen met de toezichthouder. Hij informeert naar de uitkomst van dat afstemmingsoverleg.

Voor de duur van het werk en tijdens transport en opslag dient een doeltreffende bescherming gewaarborgd te zijn tegen risico's van klimaat, beschadigingen, onoordeelkundige ingrepen van derden of ontvreemding van losgenomen onderdelen.

Voorkomen wordt dat delen van historische waarde als afval worden behandeld. Verwijderde of vervangen delen worden bewaard als vergelijkingsmateriaal voor vervangende delen. De opdrachtgever moet in de gelegenheid worden gesteld verwijderde of vervangen delen ter beschikking te krijgen.

---

¹³ Voor zover de principes zoals omschreven in paragraaf 6.2.1 het toelaten dient bij de keuze van materialen gekozen te worden voor materialen met een aantoonbaar verantwoorde herkomst (zoals hout met een FSC of PEFC certificaat).

6.2.7 Oplevering, garantie en nazorg

De certificaathouder heeft omschreven hoe het opleverproces wordt ingevuld. Hij beschikt over een opleveringsdossier waarin in ieder geval de volgende aspecten zijn opgenomen:

- Het proces-verbaal van oplevering.
- De verstrekte garanties.
- Het projectplan (de relevante onderdelen ervan).
- De contractuele bepalingen betreffende de nazorg.

6.3 Goedkeurmomenten

De werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd op basis van de volgende, door de certificaathouder en zijn opdrachtgever schriftelijk overeen te komen, goedkeur momenten.

Indien er geen sprake is van een wederzijdse overeenstemming op deze onderdelen kunnen de betreffende werkzaamheden niet worden beschouwd als uitgevoerd onder het certificaat.

Tabel 2: Goedkeurmomenten

Goedkeurmoment	Standaard via
Opname	Offerte en opdrachtbevestiging
Noodzaak onafhankelijk(e) documentatie/onderzoek	
Afbeeldingen en/of specificaties	
Classificatie in restauratiecategorie (vooraf) (tabel 1, 6.1.2)	
Inspectierecht	
Aanvullende eigenschappen/prestaties	
Toetsing van opname (indien niet uitgevoerd door certificaathouder)	-
Ontheffing vragen	-
Beslisprocedure onverwachte zaken	Notulen bouwvergadering
Wijze van rapporteren	
Wijze van eindcontrole en oplevering	
Deponeren van documenten	-

De uitvoeringsrichtlijn op grond waarvan de werkzaamheden worden uitgevoerd kan aanvullende goedkeurmomenten vermelden.

6.4 Afbakening verantwoordelijkheid (Instapmomenten)

De certificaathouder kan de aanvraag of opdracht ontvangen terwijl het proces van voorbereiding al geheel of gedeeltelijk is afgerond door een opdrachtgever, architect of aannemer.

Omdat dit gevolgen heeft voor de feitelijke verantwoordelijkheid van de certificaathouder, onderscheidt deze beoordelingsrichtlijn verschillende soorten opdrachten:

1. Opdrachten afkomstig van een professionele opdrachtgever die zich heeft toegelegd op het eigendom en/of beheer monumenten, bijvoorbeeld blijkende uit de statuten.
2. Opdrachten waarvan de specificaties en voorwaarden tot stand zijn gekomen via een kwaliteitssysteem volgens de Gezamenlijke Erkenningsregeling Architecten werkzaam in de Restauratie (GEAR) bijvoorbeeld blijkende uit een registratie als erkend GEAR architect.
3. Opdrachten waarvan de specificaties en voorwaarden tot stand zijn gekomen via een kwaliteitssysteem volgens de Erkenningsregeling Monumentenadviesbureaus (EMA) bijvoorbeeld blijkende uit een registratie als erkend monumentenadviesbureau
4. Opdrachten waarvan de specificaties en voorwaarden tot stand zijn gekomen via een kwaliteitssysteem volgens de BRL Erkend Restauratiebouwbedrijf (ERB), bijvoorbeeld blijkende uit een registratie als erkend ERB aannemer.

5. Overige opdrachten, bijvoorbeeld van een particuliere of niet gespecialiseerde opdrachtgever.

In het kader van deze beoordelingsrichtlijn wordt de certificaathouder niet beoordeeld op de inhoud van paragraaf 6.1.1 en 6.2.1 indien¹⁴:

- a. de opdracht behoort tot de soorten 1, 2, 3 of 4, of
- b. de via een niet erkende architect geformuleerde opdracht zich beperkt tot werkzaamheden waarvoor de voorschriften van ethiek in de fase van uitvoering geen keuzemogelijkheden meer met zich mee brengen voor de certificaathouder.

De certificaathouder dient deze beperking tot uiting te laten komen in de prijsaanbieding en de opdrachtbevestiging/overeenkomst.

---

¹⁴ Opdrachten die afkomstig zijn van een professionele monumenteneigenaar, GEAR-erkende architect, EMA-erkend adviesbureau of ERB-erkende aannemer krijgen een lichtere ingangscntrole in de fase voorafgaande aan de uitvoering. Bij een lichtere ingangscntrole wordt beoordeeld op de aanwezigheid en de volledigheid van de technische en (bouw)historische opname. Hierbij hoeft niet te worden gecontroleerd of de gekozen uitgangspunten van restauratie ethiek en de technische en (bouw)historische opname juist zijn geweest.

7 EISEN AAN HET SYSTEEM VOOR INTERNE KWALITEITSBEWAKING

7.1 Algemeen

De aanvrager dient een actueel en doeltreffend functionerend systeem voor interne kwaliteitsbewaking (IKB) te hebben ingevoerd.

Dit IKB dient aantoonbaar te waarborgen dat de materialen, werkzaamheden, omstandigheden en resultaten bij voortdurend aan de vastgestelde eisen voldoen. Het systeem dient ten minste de onderwerpen te regelen die zijn aangegeven in de 'Matrix voor een systeem voor interne kwaliteitsbewaking' (zie bijlage 2) op een wijze die is toegesneden op restauratie. Facultatief is daarbij de mogelijkheid om voorafgaande aan de ingangscntrole gebruik te maken van standaard inkoopspecificaties.

De controles en registraties bij de ingangscntrole van materialen en tijdens de uitvoering van restauratie werkzaamheden, dienen ten minste betrekking te hebben op die kenmerken die zonder destructief onderzoek niet meer waarneembaar zijn aan het eindresultaat.

Het kwaliteitssysteem en de gang van zaken in de praktijk dienen met elkaar te corresponderen en dienen voortdurend te worden aangepast aan gewijzigde omstandigheden, voorschriften en voortschrijdende inzichten.

De certificaathouder dient ten minste procedures te hebben vastgelegd in zijn kwaliteitssysteem m.b.t.:

- a. Interne audits (waaronder ook projectcontroles)
- b. Vakbekwaamheid/scholing
- c. Onderhoud van het kwaliteitssysteem
- d. Ketenkwaliteit (uitbesteding / onderaanneming / inhuur)
- e. Corrigerende maatregelen bij geconstateerde afwijkingen
- f. Behandeling van klachten

De certificaathouder wijst iemand aan die verantwoordelijk is voor de controles.

7.2 Verantwoordelijkheid

Het kwaliteitsbeleid maakt een volwaardig en samenhangend onderdeel uit van het bedrijfsbeleid en de directie verantwoordelijkheid.

7.2.1 Management review

Het management en de kwaliteitscoördinator besteden ten minste een maal per jaar in het management review (MR) aandacht aan het analyseren van sterkten, zwakten, kansen en bedreigingen¹⁵.

7.3 Klachtenregistratie en -behandeling

De certificaathouder dient een aantoonbaar goed functionerende klachtenregistratie en -behandeling te hebben als integraal onderdeel van het systeem voor interne kwaliteitsbewaking (IKB). Per klacht dient te zijn aangegeven hoe de klacht is geanalyseerd en afgehandeld.

---

¹⁵ Tot deze analyse behoort ook het bewaken van de grens van het eigen kunnen: weten wat de certificaathouder niet weet of kan (uitzonderlijke technieken), weten wanneer een ander in te schakelen.

7.4 Meetmiddelen

De aanvrager dient te beschikken over de voor hem relevante meetmiddelen om in eigen beheer de kwaliteitsaspecten te bewaken van ten minste de onderdelen/punten zoals vermeld in de relevante uitvoeringsrichtlijnen behorende bij deze beoordelingsrichtlijn.

7.5 Externe kwaliteitsbewaking

De certificaathouder dient medewerking te verlenen aan de door of namens de certificatie-instelling uit te voeren controlewerkzaamheden door toegang tot het bedrijf te verlenen en desgevraagd in alle relevante documenten inzage te verschaffen en monsters ter beschikking te stellen.

8 HET CERTIFICAAT

Het certificaat vermeldt:

- de relevante uitvoeringsrichtlijn(en) en eventuele deelcertificaten;
- de processpecificatie (met eventuele afgebakende specialisatie);
- de voorwaarden, zoals het feit dat de BRL wederzijdse goedkeuringen vraagt (goedkeurmomenten).

In het geval van een deelcertificaat op grond van paragraaf 1.4 vermeldt het certificaat bovendien op welke werkzaamheden/deel van het proces van de bijbehorende uitvoeringsrichtlijn het certificaat betrekking heeft.

9 EXTERNE KWALITEITSBEWAKING

9.1 Eisen aan de certificatie instelling

De certificatie-instelling dient te voldoen aan de eisen zoals die zijn omschreven in; “ERM Kwaliteitsstandaard. Toetsingskader voor kwaliteitsregelingen en certificaten voor het restaureren van monumenten”.

De certificatie-instelling moet een overeenkomst hebben gesloten met de Stichting ERM om deze beoordelingsrichtlijn te gebruiken. De certificatie-instelling dient ten minste een keer per jaar met de auditoren actief deel te nemen aan een gezamenlijke evaluatiedag, die moet leiden tot aanbevelingen bedoeld voor terugkoppeling aan het Centraal College van Deskundigen Restauratiekwaliteit.

De certificatie-instelling rapporteert overeenkomstig de “ERM Kwaliteitsstandaard. Toetsingskader voor kwaliteitsregelingen en certificaten voor het restaureren van monumenten” aan de Stichting ERM ten aanzien van de certificatiwerkzaamheden in het kader van deze beoordelingsrichtlijn.

9.2 Kwaliteitstoetsing door CI

Toelatingsonderzoek

Het toelatingsonderzoek bestaat uit een bezoek aan de certificaathouder (systeemaudit) en aan tenminste één project (projectenaudit).

Gedurende het bezoek worden er gesprekken gevoerd met de verschillende disciplines bij de certificaathouder om op verschillende niveaus de implementatie van het beleid en van het kwaliteitssysteem te toetsen.

De tijdsbesteding van de certificatie-instelling bedraagt onder normale omstandigheden 2 mensdagen. Indien de certificaathouder is gecertificeerd volgens meerdere uitvoeringsrichtlijnen kan de systeemaudit worden gecombineerd in één bezoek met een tijdsbesteding bedraagt onder normale omstandigheden 1 mensdag (kostenbesparend). Een afwijkende tijdsbesteding kan zijn geregeld in een bijlage bij deze BRL.

Aan het einde van de audit komt het auditteam tot een rapportage.

Controletoeets 2e en 3e jaar

In het tweede jaar vindt de eerste controletoeets plaats. Deze toets duurt bedraagt onder normale omstandigheden een halve dag.

Er wordt getoetst of:

1. de tekortkomingen, verbeterpunten en aandachtspunten die in de voorgaande audit zijn geconstateerd zijn opgelost en,
2. of de certificaathouder nog voldoet aan de eisen.

Daarnaast wordt er tenminste één project bezocht om de vakkundigheid in de praktijk te beoordelen.

Beoordeling van onder certificaat uitgevoerde werkzaamheden volgens twee of meer uitvoeringsrichtlijnen worden zoveel mogelijk in combinatie uitgevoerd (bijvoorbeeld bij één project).

In het derde jaar vindt er een soortgelijke controletoeets plaats als in het tweede jaar.

Bijstellen van tijdsbesteding

Zo nodig kan de certificatie-instelling bovenvermelde basisfrequentie in overleg met het Centraal College van Deskundigen Restauratiekwaliteit bijstellen.

Op grond van de bevindingen van de certificatie-instelling kan de individuele frequentie hiervan afwijken¹⁶.

Herhalingstoets

In het vierde jaar wordt een herhalingstoets gehouden. In deze herhalingstoets wordt besloten of de certificaathouder het certificaat opnieuw verkrijgt.

De herhalingstoets is de start van een nieuwe 'beoordelingscyclus' van drie jaar. Dat betekent dat in de twee daaropvolgende jaren opnieuw controletoeetsen worden uitgevoerd.

Certificaat

Het certificaat dat wordt uitgegeven op basis van het toelatingsonderzoek en de herhalingstoetsen is in beginsel drie jaar geldig.

De certificatie-instelling kan de certificaathouder schorsen of het certificaat intrekken. Dit doet zij wanneer de certificaathouder de tijdens de voorgaande toets geconstateerde tekortkomingen niet volgens afspraak heeft verbeterd (e.e.a. volgens paragraaf 9.4).

9.3 Deskundigheid certificatie personeel

De certificatie-instelling dient voor het inspecteren/auditen en het beoordelen (certificatieonderzoek en beoordeling van rapporten van een inspecteur of auditor) functionarissen in te zetten met een opleiding, kennis en ervaring overeenkomstig onderstaande tabel.

Het auditteam voor het toelatingsonderzoek en de herhalingstoets bestaat standaard uit een restauratiedeskundige en een lead-auditor. Deze twee functies kunnen verenigd zijn in één persoon als de restauratiedeskundige door de certificatie-indeling is gekwalificeerd als lead-auditor.

Als de certificaathouder al de benodigde externe audits in het kader van NEN-EN-ISO 9001 heeft gekregen, dan bestaat het auditteam standaard uit alleen een restauratiedeskundige.

Tabel 3 Deskundigheid certificatie personeel

Certificatiepersoneel	Opleiding	Kennis en Ervaring
Auditor (restauratiedeskundige)	MBO- niveau	<ul style="list-style-type: none"> • Monumentenzorg, restauratietechniek • vertrouwd met het vakspecialisme van de betreffende uitvoeringsrichtlijn onder deze beoordelingsrichtlijn • als praktijkman vertrouwd met materialen en bewerkingen • 5 jaar ervaring in de praktijk van het vakspecialisme van de betreffende uitvoeringsrichtlijn • Auditing • Onafhankelijk van de certificaathouder, de te beoordelen objecten en de bij de planvorming, begeleiding of uitvoering hiervan betrokken partijen

¹⁶ Volgens paragraaf 1.3 mag een uitvoeringsrichtlijn voorschriften in deze beoordelingsrichtlijn voor een bepaalde restauratiediscipline niet van toepassing verklaren. Specifieke bepalingen in de URL gaan voor algemene bepalingen in de BRL. Concreet voor deze bepaling betekent dit, dat een URL mag kiezen voor één type audit (inspectie) met een beperkte tijdsbesteding door één inspecteur, in een afwijkende frequentie, bijvoorbeeld twee of drie keer per jaar, zonder cyclus van drie jaren.

Certificatiepersoneel	Opleiding	Kennis en Ervaring
		<ul style="list-style-type: none"> • Curriculum vitae ter goedkeuring naar de Stichting Erkenningsregelingen Restauratie en Monumentenbehoud (ERM).
Lead-auditor	HBO-niveau	<ul style="list-style-type: none"> • Auditing (gekwaliceerd ISO 9001 auditor) • Auditervaring bij bouwkundige bedrijven
Beoordelaar	HBO-niveau	<ul style="list-style-type: none"> • Bouwkundig • Monumentenzorg en restauratie
Beslisser	HBO-niveau	<ul style="list-style-type: none"> • Managementervaring • Kennis van certificatie en tenminste 5 jaar ervaring met certificeren • Kennis van accreditatiecriteria

9.4 Sanctiebeleid

De certificatie-instelling kan sancties treffen tegen de certificaathouder. De certificatie-instelling hanteert de volgende regels:

De volgende gradaties in afwijkingen worden gehanteerd:

- Een aandachtspunt is een afwijking die wordt geconstateerd op punten die zijdelings met de BRL te maken hebben, punten die niet van invloed zijn op de kwaliteit van het restaureren of die geen direct risico betekenen voor het object. Bijvoorbeeld kan gedacht worden aan de verspreiding of vastlegging van kennis die bij één medewerker aanwezig is (de contacten/ relaties van de inkoper). Een aandachtspunt moet voor de volgende audit opgelost zijn. Als dit niet het geval is, wordt het een verbeterpunt.
- Een verbeterpunt is een minder ernstige afwijking dan een tekortkoming. De certificaathouder geeft binnen de afgesproken termijn aan welke verbetering zal worden getroffen. Een verbeterpunt wordt geformuleerd als:
  1. in de ondersteunende processen een afwijking wordt geconstateerd of,
  2. er geen opvolging aan een aandachtspunt (zie hierboven) is gegeven.
- Een tekortkoming is een ernstige afwijking die leidt tot direct te nemen, concrete met de certificatie-instelling af te spreken verbeteringen. Dergelijke tekortkomingen worden op een "tekortkoming-formulier" beschreven. Wanneer de certificaathouder binnen de afgesproken termijn geen verbetering heeft gerealiseerd, gaat de certificatie-instelling over tot het intrekken van het certificaat. Een tekortkoming wordt geformuleerd als:
  1. het auditteam op het primaire proces afwijkingen constateert en de kwaliteit van het restaureren niet wordt geborgd of,
  2. als aan een verbeterpunt (zie hierboven) geen opvolging is gegeven.

Tabel 3 sanctiebeleid

Verbeterpunten	Tekortkomingen	Maatregel	Sanctie
1 tot 5	--	Omschrijving te treffen maatregel(en) binnen 3 maanden	--
6 of meer	--	Omschrijving te treffen maatregelen binnen 1 maand	Waarschuwing
--	1 tot 2	Omschrijving uitgevoerde maatregel(en) binnen 2 maanden	--
--	3 tot 5	Omschrijving uitgevoerde maatregelen binnen 1 maand	Waarschuwing
--	Meer dan 5	Omschrijving uitgevoerde maatregelen binnen 1 maand.	Waarschuwing, schorsen, niet voortzetten of beëindigen van het certificaat

Bijlage 1: Overzicht van het restauratieproces (informatief)

Deze bijlage hoort bij hoofdstuk 6

Nr	Toelichting	Documenten opnemen in projectdossier	BRL par.	
TECHNISCHE EN (BOUW)HISTORISCHE OPNAME				
1	Opname		6.2.1	
	- technische staat	x		
	- afmetingen	x		
	- vormgeving	x		
	- techniek van vervaardiging	x		
	- detaillering	x		
	- constructie	x		
	- materiaalkeuze	x		
	- kleurstelling	x		
▼				
2	Beoordelen:		6.2.1	
	- historische waardestelling	x		
	- probleem en oorzaak	x		
	- autonome ontwikkeling	x		
	-Documenteren/onderzoek onafhankelijk deskundige	Indien noodzakelijk x		
▼				
3	Classificatie	De keuze voor een categorie (conserveren, repareren, kopiëren, imiteren of verbeteren) gebeurt na de opname. Overheveling naar een andere categorie die leidt tot een grotere ingreep, is tijdens uitvoering van de werkzaamheden in principe niet toegestaan, tenzij overeenstemming bestaat over goede argumenten hiervoor.	x	6.2.1
▼				
4	Controle dossier van opdrachtgever	Voor zover de opname en analyse niet zijn verricht onder verantwoordelijkheid van de certificaathouder, onderwerpt de certificaathouder deze aan een ingangscntrole.		6.2.1
▼				
5	Aanvullende eisen/eigenschappen			6.2.2
	- Beoordelen aanwezige vergunningen, subsidie voorwaarden		x	
	- Vaststellen of aanvullende eisen of eigenschappen (zoals uit het Bouwbesluit) geen invloed hebben op de classificatie.		x	
▼				
6	Attenderen en/of waarschuwen	Indien een opdrachtgever geen doorslaggevend gewicht toekent aan spelregels en principes in het kader van deze BRL, dan zal de certificaathouder zijn opdrachtgever hierop attenderen.	x	6.2.3
▼				

7	contractvorming		x	6.2.3
▼				
8	Opdrachtgever vraagt ontheffing			6.2.3
▼				
9	Terugkoppeling verschil met opname:			6.2.3
	Beoordeling effecten		x	
	Beschikbaarheid alternatieven		x	
▼				
10	Opdracht bevestigen		x	6.2.3
▼				
VOORBEREIDING OP UITVOERING				
11	Kennis en technieken toereikend?	De certificaathouder stelt vast of de beschikbare kennis en technieken toereikend zijn, en zo niet, op welke wijze hij hierin voorziet.		6.2.4
▼				
12	Uitbesteding	De certificaathouder stelt vast of uitbestede werkzaamheden worden uitgevoerd onder een erkende restauratie regeling		6.2.4
▼				
UITVOERING				
13	Demonteren		x	6.2.5 en 6.2.6
▼				
14	Inspelen op onverwachte zaken en vondsten	De certificaathouder stemt de werkzaamheden voortdurend af op de bevindingen tijdens de voortgang, rekening houdend met onvoorziene zaken.	x	6.2.5 en 6.2.6
▼				
15	Vrijkomende delen bewaren	De certificaathouder voorkomt dat delen van historische waarde als afval worden behandeld. Verwijderde of vervangen delen worden bewaard als vergelijkingsmateriaal voor vervangende delen. De certificaathouder stelt de opdrachtgever in de gelegenheid om verwijderde of vervangen delen ter beschikking te krijgen.		6.2.5 en 6.2.6
▼				
16	Beschermende maatregelen	De certificaathouder treft beschermende maatregelen tegen risico's van klimaat, beschadigingen, onoordeelkundige ingrepen van derden of ontvreemding van losgenomen onderdelen.		6.2.5 en 6.2.6
▼				
17	Rapporteren (bouwvergaderingen)	Verantwoording van bevindingen, werkzaamheden en gemaakte keuzes gebeurt voortdurend met een nauwkeurige, analytische en kritische documentatie. De documentatie is er mede op gericht het dateren van vervangende of completerende delen overbodig	x	6.2.3 en 6.2.6

		te maken, zo dat deze naspeurbaar blijven. Rapportage en evaluatie gebeuren op de met de opdrachtgever overeengekomen wijze.		
▼				
OPLEVERING				
18	Oplevering	De eindcontrole gebeurt op de met de opdrachtgever overeengekomen wijze.		6.2.7
▼				
19	Voorschriften voor beheer en onderhoud	Bij de oplevering draagt de certificaathouder voorschriften voor beheer en onderhoud over aan de opdrachtgever.	x	6.2.7
▼				
20	Deponeren documenten			6.2.7
▼				
21	Beheren documenten			6.2.7

x   **verplicht**

Bijlage 2: Matrix voor een systeem voor interne kwaliteitsbewaking

Deze bijlage hoort bij paragraaf 7.1. De tabel is een hulpmiddel bij het bepalen van de noodzakelijke inspanning (indicatief).

	Hoe documenteren?	Wat en waarop controleren?	Waarmee en hoe controleren (instructie meetinstrument)?	Hoe vaak controleren? (steekproefstelsysteem)	Hoe controleresultaten registreren? (Waar?)	Wat zijn de eventuele toleranties?	Wat zijn de afkeurcriteria (-grenzen)?	Waarom maatstaf ontlenen?	Door wie controleren?	Hoe (herkenbaar) vrijgeven of blokkeren?	Hoe naspeurbaarheid waarborgen?	Wat zijn de acties na afkeur (corrigerende maatregelen)?	Idem preventieve maatregelen?	Hoe terugkoppelen binnen de organisatie?	Hoe intern akkorderen/evalueren/rapporteren?	Hoe terugkoppelen/evalueren met opdrachtgever?	Hoe archiveren?
PROCESGERICHTE ONDERWERPEN																	
Van opdrachtgever ontvangen dossier		x			x			x	x	x	x			x		x	x
door opdrachtgever te accorderen stukken		x			x			x	x	x	x			x			x
opname bestaande situatie	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x		x	x	x	x
Demontage	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Staat tijdens werkzaamheden	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x		x		x	x
Onverwachte zaken + vondsten	x	x	x	x	x		x	x	x	x	x		x	x	x	x	x
Afwijkingen tijdens uitvoering	x										x		x	x	x	x	x
Inkoopspecificaties	x	x			x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x
Te gebruiken materialen	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Opslag materialen	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x
Werkwijze in werkplaats	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x
Intern transport	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x
Eindresultaat werkplaats	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x
Opslag	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x
Vervoer	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x
Klimaat bouwplaats	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x
Werkwijze bouwplaats	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x
Eindresultaat bouwplaats	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Klachten	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
ALGEMENE ONDERWERPEN																	
Meetmiddelen	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x
Instellingen en kenmerken van machines/apparatuur	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x
Klimatologische Omstandigheden in de werkplaats	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x
Normatieve documenten *	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x
Organogram																	x
taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden																	x

x verplicht

* relevante normen, praktijkrichtlijnen, beoordelingsrichtlijnen, certificaten, rapporten, overeenkomsten, reglementen, circulaire, losbladige uitgaven, verwerkingsvoorschriften, gebruiksaanwijzingen e.d.

Bijlage 3: Eisen aan de certificaathouder gerelateerd aan de bedrijfsgrootte.

Deze bijlage hoort bij paragraaf 4.8

URL	Titel	Midden- of grootbedrijf *	Klein bedrijf *	OZP*
4001	Historisch timmerwerk	gelijk aan of meer dan 5 fte	minder dan 5 fte	-
4002	Glaspanelen in lood	gelijk aan of meer dan 4	minder dan 4	--
4003	Historisch metselwerk	gelijk aan of meer dan 5 fte	minder dan 5 fte	--
4004	Riet	gelijk aan of meer dan 3 fte	minder dan 3 fte	--
4006	Historisch voegwerk	gelijk aan of meer dan 4 fte (cat A)	2 of 3 fte (cat B)	1 fte (cat C)
4007	Steenhouwwerk	gelijk aan of meer dan 5 fte	minder dan 5 fte	--
4009	Historisch schilderwerk	gelijk aan of meer dan 3 fte	minder dan 3 fte	--
4010	Historisch leidak	gelijk aan of meer dan 3 fte	minder dan 3 fte	--
4013	Historisch parket	gelijk aan of meer dan 3 fte	minder dan 3 fte	--

* inclusief administratief personeel, maar zonder leerlingen of stagiaires

BRL Hoofdstuk	Omschrijving	Bedrijfsgrootte		Opmerking	
		Klein	Midden en groot		
1	INLEIDING	x	x		
2	PROCEDURE TER VERKRIJGING VAN EEN CERTIFICAAT	x	x		
3	TERMINOLOGIE	x	x		
4	EISEN AAN HET BEDRIJF	x	x		
	4.1	Inschrijving handelsregister	x	x	
	4.2	bedrijfsprofiel	x	x	
	4.3	bedrijfsuitrusting	x	x	
	4.4	Ervaring	x	x	
		Vorbereiding			Kan worden uitbesteed
		Uitvoering	x	x	
		Evaluatie en oplevering		x	Kan bij kleine bedrijven worden uitbesteed
	4.5	Opleiding	x	x	
4.6	Continuïteit van de kennis		x	Omschreven in URL	
4.7	Bedrijfsaansprakelijkheidsverzekering	x	x	Minimale dekking omschreven in de URL	

BRL Hoofdstuk	Omschrijving		Bedrijfsgrootte		Opmerking
			Klein	Midden en groot	
	4.8	Bedrijfsgrootte	x	x	Omschreven in BRL
5	EISEN AAN DE ORGANISATIE			x	
	5.1	Beleid		x	Een klein bedrijf houdt in zijn werkzaamheden aantoonbaar rekening met : <ul style="list-style-type: none"> ▪ ketengerichte afstemming en verbetering ▪ wet- en regelgeving ▪ Arbo-beleid
	5.2	Overlegstructuur		x	
	5.3	Inkoop		x	
	5.4	Beoordeling van toeleveranciers en onderaannemers	x	x	
	5.5	Wet- en regelgeving	x	x	
6	EISEN AAN HET PROCES		x	x	
	6.1	Algemeen	x	x	
	6.1.1	Ethiek		x	Kan door klein bedrijf worden uitbesteed overeenkomstig paragraaf 6.4
	6.1.2	Restauratie categorieën	x	x	
	6.2	Eisen aan het restauratie proces	x	x	
	6.2.1	Technische en (bouw)historische opname		x	Kan door klein bedrijf worden uitbesteed overeenkomstig paragraaf 6.4
	6.2.2	Vergunningen en aanvullende eisen	x	x	
	6.2.3	Contractvorming	x	x	
	6.2.4	Onderaanneming	x	x	
	6.2.5	Werkvoorbereiding	x	x	
	6.2.6	Uitvoering	x	x	
	6.2.7	Oplevering, garantie en nazorg	x	x	
	6.3	Goedkeurmomenten	x	x	
	6.4	Instapmomenten	x	x	
7	EISEN AAN HET SYSTEEM VOOR INTERNE KWALITEITSBEWAKING		x	x	
	7.1	Algemeen		x	Een klein bedrijf dient te waarborgen dat de materialen, werkzaamheden, omstandigheden en resultaten bij voortdurende aan de vastgestelde eisen voldoen. Daarbij dienen ten minste de onderwerpen geborgd te worden die zijn aangegeven in de 'Matrix voor een systeem voor interne

BRL Hoofdstuk	Omschrijving		Bedrijfsgrootte		Opmerking
			Klein	Midden en groot	
					kwaliteitsbewaking' (Bijlage 2) op een wijze die is toegesneden op restauratie.
		Interne audits		x	
		Vakbekwaamheid/scholing	x	x	
		Onderhoud van het kwaliteitssysteem	x	x	
		ketenkwaliteit	x	x	
		Corrigerende maatregelen	x	x	
		Behandeling van klachten	x	x	
	7.2	verantwoordelijkheid	x	x	
	7.2.1	Management review		x	
	7.3	Klachtenregistratie en -behandeling	x	x	
7.4	Meetmiddelen	x	x		
7.5	Externe kwaliteitsbewaking	x	x		
8	HET CERTIFICAAT		x	x	
9	EXTERNE KWALITEITSBEWAKING		x	x	

x = verplicht

Bijlage 4: Wet- en regelgeving (informatief)

Deze bijlage hoort bij paragraaf 5.5. *De weergave van wet- en regelgeving is gebaseerd op de stand van zaken op 4 december 2015.*

Vergunningplicht

Overeenkomstig artikel 2.1, 1e lid, onder f van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) is er een vergunningplicht voor het afbreken, verstoren, verplaatsen, in enig opzicht wijzigen of het herstellen, gebruiken of laten gebruiken van een beschermd gebouwd monument op een wijze, waardoor het wordt ontsierd of in gevaar gebracht. Als een monument gewijzigd wordt valt dit onder het 'wijzigen van een monument' en de activiteit 'bouwen'.

Op grond van artikel 2.2. 1e lid, onder b van de Wabo kan een college van GS of B&W deze vergunningplicht ook van toepassing verklaren op de aangewezen provinciale en gemeentelijke monumenten.

Een deel van de werkzaamheden aan monumenten valt onder de categorie vergunningsvrij. Het gaat om de volgende vergunningsvrije activiteiten:

1. Gewoon onderhoud en een aantal wijzigingen overeenkomstig bijlage II artikel 3a van het Besluit omgevingsrecht (Bor): onderhoud waarbij materiaalsoort, vormgeving, detaillering en profilering niet wijzigen. Bijvoorbeeld:
  - het schilderen in dezelfde kleur / verfsysteem
  - het vervangen van kapotte ruiten of kozijnen door hetzelfde type / materiaalsoort
  - het opstoppen van rieten daken
  - het vervangen van enkele dakpannen.
2. Bouwen in, aan, op of bij een monument: activiteiten in, aan of op onderdelen zonder monumentale waarde, maar die wel deel uitmaken van een monument. Overeenkomstig Bijlage II artikel 4a van het Bor.
3. Bouwen in rijksbeschermd stads- en dorpsgezichten: inpanidige veranderingen en bepaalde activiteiten op achtererven, mits dit niet zichtbaar is vanaf het openbaar gebied overeenkomstig bijlage II artikel 4a van het Bor.
4. Vergunningsvrije activiteiten bouwen en planologische afwijking bij strijd met het bestemmingsplan overeenkomstig bijlage II, artikel 3.3 van het Bor.

Constructieve wijzigingen zijn altijd vergunningplichtig. Indien sprake is van 'kleine' vergunning vrije bouwactiviteiten uit Bijlage II artikel 2 Bor, zijn deze ook toegestaan indien de bouwactiviteiten in strijd zijn met het bestemmingsplan. Er is dan ook geen omgevingsvergunning vereist voor planologische afwijking op grond van artikel 2.1, eerste lid, onder c, van de Wabo.

Bij de 'omvangrijker' vergunning vrije bouwactiviteiten als bedoeld in Bijlage II artikel 3 Bor is bij strijd met het bestemmingsplan of beheersverordening nog wel een omgevingsvergunning voor planologische afwijking vereist.

De website www.monumenttoezicht.nl geeft voor verschillende werkzaamheden aan gebouwde monumenten, praktische handvatten om te beoordelen of al dan niet aan de vergunning plicht wordt voldaan.

Monumenten in relatie tot het Bouwbesluit 2012

Voor de restauratie van een monument gelden in beginsel ook de voorschriften voor een verbouwing zoals omschreven in het Bouwbesluit 2012.

Op grond van artikel 1.13 van het Bouwbesluit 2012, blijft een voorschrift voor een verbouwing echter buiten beschouwing als aan de omgevingsvergunning voor de

restauratie van een monument een voorschrift is verbonden dat afwijkt van het voorschrift in het Bouwbesluit 2012. Het voorschrift dat aan de omgevingsvergunning voor de restauratie van een monument verbonden is, komt hiervoor als het ware in de plaats. Omdat hiermee mogelijk niet wordt voldaan aan alle voorschriften uit het Bouwbesluit 2012 kan dit tot gevolg hebben dat de gebruiksmogelijkheden van het monument moet worden beperkt.

Onderhoud wordt beschouwd als een vorm van verbouwen, waarbij uiterlijk, beoordeeld naar de detaillering, profilering en vormgeving gelijk blijft. Hiervoor is geen omgevingsvergunning noodzakelijk, behoudens de eisen die gelden voor door het Rijk beschermde monumenten, zoals beschreven in de brochure “Vergunningvrij, informatie voor professionals”, versie 0.1., RCE, september 2011.

Arbeidsomstandigheden en veiligheid

Een bedrijf moet de Nederlandse Arbeidsomstandighedenwet, of gelijkwaardige buitenlandse uitwerkingen van de Europese Kaderrichtlijn Arbeidsveiligheid, in acht nemen.

De aanwezige machines moeten voldoen aan het Warenwetbesluit machines, of gelijkwaardige buitenlandse uitwerkingen van de Europese Machinerichtlijn (2006/42/EG).

Bijlage 5: Richtlijnen gebruik logo Restauratiekwaliteit

Het beeldmerk 'Restauratiekwaliteit', is ontwikkeld om naar alle betrokken partijen duidelijkheid te verschaffen over de kwaliteitsborging van activiteiten in de monumentenzorg.

	<p>Het beheer van het merk en het toezicht op een juist gebruik van het beeldmerk worden uitgeoefend door het Centraal College van Deskundigen Restauratiekwaliteit, dat functioneert onder ERM. De daartoe bevoegde certificatie-instelling en zien toe op een juist gebruik van het beeldmerk tijdens hun controles bij de certificaathouders.</p>
---	--

Restauratiebedrijven die zijn gecertificeerd voor de in de beoordelingsrichtlijn en uitvoeringsrichtlijn beschreven activiteiten mogen het beeldmerk voeren.

De certificaathouder heeft het recht producten die geheel overeenkomstig deze beoordelingsrichtlijn zijn gerestaureerd of gerenoveerd duidelijk te voorzien van het beeldmerk Restauratiekwaliteit, zoals gespecificeerd in het certificaat. Nadere aanduidingen kunnen nodig zijn op grond van relevante uitvoeringsrichtlijnen behorende bij deze beoordelingsrichtlijn.

De certificaathouder onthoudt zich van gebruik van het logo restauratie kwaliteit als dit de geloofwaardigheid van het merk kan aantasten.

Als het niet wenselijk of niet mogelijk is om producten te merken, heeft de certificaathouder het recht de leveringen en/of werkzaamheden te vergezellen van documenten (offertes, overeenkomsten, leverbonnen) die duidelijk zijn voorzien van het beeldmerk Restauratiekwaliteit, zoals gespecificeerd in het certificaat.

Voorts heeft de certificaathouder het recht om het beeldmerk te plaatsen:

- op briefpapier, mits de brief geen melding maakt van restauratie-activiteiten die niet zijn of worden uitgevoerd onder certificatie;
- in algemene zin (inclusief promotie en bedrijfspresentatie op bijvoorbeeld bedrijfsauto's), als dit materiaal:
  - mede betrekking heeft op de restauratie van monumenten die is of wordt uitgevoerd onder certificatie en;
  - op geen enkele manier betrekking heeft op de restauratie van monumenten die niet zijn of worden uitgevoerd onder certificatie.

Wanneer een document over meerdere activiteiten gaat, waarvan een deel wel en een deel niet onder certificatie is of wordt uitgevoerd, dan mag het beeldmerk alleen in dat document worden geplaatst op een zodanige manier dat volstrekt duidelijk is welke activiteiten onder certificatie zijn uitgevoerd.

Met "onder certificatie" wordt bedoeld "conform de eisen en de interne en externe kwaliteitsborging, zoals omschreven in de beoordelingsrichtlijn en uitvoeringsrichtlijn". Hierbij geldt de bij aanvang van de uitvoering van de restauratie vigerende versie van de beoordelingsrichtlijn en uitvoeringsrichtlijn.

Tegen restauratiebedrijven die het voorgeschreven gebruik van het beeldmerk overtreden kunnen sancties worden ingesteld. Een mogelijke sanctie is het verlies van de bevoegdheid van het gebruik van het beeldmerk.

Het beeldmerk is wettig gedeponneerd. Elk misbruik van het beeldmerk kan privaatrechtelijk worden aangepakt.

Bijlage 6: Omvang bedrijfsverzekering

Deze bijlage hoort bij par. 4.7

URL	Titel	Bedrag
4001	Historisch timmerwerk	voor een klein bedrijf € 500.000 en voor een midden- of groot bedrijf € 1.000.000
4002	Glaspanelen in lood	voor een klein bedrijf € 500.000 en voor een midden- of groot bedrijf € 1.000.000
4003	Historisch metselwerk	voor een klein bedrijf € 500.000 en voor een midden- of groot bedrijf € 1.000.000
4004	Riet	voor een klein bedrijf € 500.000 en voor een midden- of groot bedrijf € 1.000.000
4006	Historisch voegwerk	voor een klein bedrijf € 500.000 en voor een midden- of groot bedrijf € 1.000.000
4007	Steenhouwwerk	voor een klein bedrijf € 500.000 en voor een midden- of groot bedrijf € 1.000.000
4009	Historisch schilderwerk	voor een klein bedrijf € 500.000 en voor een midden- of groot bedrijf € 1.000.000
4010	Historisch leidak	voor een klein bedrijf € 1.000.000 en voor een midden- of groot bedrijf € 2.500.000
4013	Historisch parket	voor een klein bedrijf € 500.000 en voor een midden- of groot bedrijf € 1.000.000

Bijlage 7 Bijzondere bepalingen URL 4001 Historisch timmerwerk

Deelcertificaten

Op basis van URL 4001 kan een procescertificaat verkregen worden voor de toepassingsgebieden zoals genoemd onder par. 1.1 van de URL. Op dit procescertificaat staat of staan de toepassingsgebieden omschreven. Het gaat om de volgende deelcertificaten:

- Geveltimmerwerk in het buitenklimaat
- Afbouwtimmerwerk binnen en geprofileerde lijstwerk voor het buitenklimaat
- Trappen met toebehoren

Bedrijfsuitrusting

1. Ruimten

'De machinale' en de werkplaats worden geconditioneerd met een luchtbevochtigingssysteem, waarbij gezorgd wordt dat de luchtvochtigheid begrensd hoger is dan 50% R.V. Het systeem voor de conditionering wordt minimaal eenmaal per jaar gecontroleerd door een gekwalificeerd bedrijf. Van de controle wordt een verslag gemaakt.

2. Machines

Er zijn machines aanwezig om al de voorkomende werkzaamheden op de juiste wijze uit te voeren. Deze machines voldoen aan de bij of krachtens het Warenwetbesluit machines gegeven voorschriften (conform de Machinerichtlijn 2006/42/EG).

Er is een adequaat systeem van periodieke keuring van de aanwezige machines. De keuringen zijn toetsbaar en aantoonbaar vastgelegd.

Voor de meest voorkomende profileringen is een kast aanwezig waarin de beitels op vorm en grootte gecodeerd zijn opgeborgen. Bij elke beitel is het betreffende geprofileerde stuk hout beschikbaar

3. Meetinstrumenten

Het bedrijf gebruikt meetinstrumenten, conform de gebruiksinstructie van de fabrikant / leverancier, voor het meten van:

- Het houtvochtgehalte met behulp van een elektrische houtvochtmeter voorzien van temperatuur- en houtsoortcorrectie (elektrische weerstandsmeter);
- Passing van de houtverbindingen;
- Natte en droge laagdikte van de afwerklagen;
- Geslotenheid van de afwerklaag;
- Profilerings.

Voor meetinstrumenten die periodiek gekalibreerd moeten worden, gelden de voorschriften van de fabrikant / leverancier voor zover niet in normbladen vastgelegd.

Kwaliteitstoets door de certificatie-instelling

In aansluiting op paragraaf 9.2 van de BRL is de tijdsbesteding van de certificatie-instelling bedraagt onder normale omstandigheden één dag. Indien de certificaathouder is gecertificeerd volgens meerdere uitvoeringsrichtlijnen, kan de systeemaudit worden gecombineerd in één bezoek met een onder normale omstandigheden een tijdsbesteding van een halve dag.

Indien ook werkzaamheden op de bouwplaats worden verricht, wordt tijdens een controletoets ten minste één project bezocht om de vakkundigheid in de praktijk te beoordelen.

De controletoets vindt onaangekondigd plaats. Tussen certificaathouder en certificatie-instelling dient afstemming plaats te vinden over in welke periode(n) werkzaamheden worden uitgevoerd die onder deze richtlijn vallen. Bij de planning van de controletoets wordt door de certificatie-instelling rekening gehouden met deze periode(n).

Bijlage 8 Bijzondere bepalingen URL 4002 Glaspanelen in lood

Deelcertificaten

Op basis van deze uitvoeringsrichtlijn kan een procescertificaat verkregen worden voor glazenierswerk ten behoeve van de restauratie van glaspanelen. Op dit procescertificaat staat of staan het/de toepassingsgebied(en) omschreven.

Het gaat om de volgende deelcertificaten:

- vooronderzoek/ advies m.b.t. de instandhouding van glaspanelen;
- uitvoering werkzaamheden aan glaspanelen.

Bovengenoemde deelcertificaten kunnen los van elkaar worden behaald.

De specifieke eisen voor het procescertificaat voor het vooronderzoek/advies zijn omschreven in paragraaf 3.2.4 van URL 4002. De specifieke eisen voor de uitvoering van werkzaamheden aan glaspanelen zijn omschreven in paragraaf 3.3 t/m 3.5 van URL 4002.

Bijlage 9 Bijzondere bepalingen URL 4003 Historisch Metselwerk

Geen

Bijlage 10 Bijzondere bepalingen URL 4004 Riet

Deelcertificaten

Op basis van URL 4004 kan een procescertificaat worden verkregen voor de toepassingsgebieden zoals genoemd onder par. 1.1 van de URL. Dit betreft de volgende deelcertificaten:

- Rietdekkerswerk aan daken en wanden
- Rietdekkerswerk aan molens

Bedrijfsuitrusting

Het bedrijf gebruikt meetinstrumenten, conform de gebruiksinstructie van de leverancier, voor het meten van:

- het vochtgehalte van het riet bij levering en tijdens de verwerking;
- dakhelling - rietlagen (met digitale waterpas).

Voor meetinstrumenten die periodiek gekalibreerd moeten worden, gelden de voorschriften van de leverancier.

Referenties

Het bedrijf toont kennis en ervaring aan door het leveren van referenties van uitgevoerd rietdekkerswerk op monumenten.

Bijlage 11 Bijzondere bepalingen URL 4006 Historisch voegwerk

Deelcertificaten

Geen

Bedrijfsuitrusting

4. Voorzieningen

Al het steigermateriaal en materieel moet voldoen aan de eisen zoals beschreven in het A-blad Veilige Steiger (of een daarmee vergelijkbare uitwerking van de Europese richtlijn Arbeidsplaatsen in een lidstaat van de EU).

5. Gereedschappen

Voor het uitvoeren van de in deze URL beschreven werkzaamheden moeten passende gereedschappen worden gebruikt. Met de gereedschappen moet effectief en efficiënt gewerkt kunnen worden zonder beschadiging van omliggend metselwerk om de voorgeschreven of beoogde kwaliteit te bereiken.

Kwaliteitstoetsing door de certificatie-instelling

In afwijking op paragraaf 9.2 van de BRL is hieronder de kwaliteitstoetsing voor de categorieën A (OZP) en B (klein bedrijf), en C (midden- en grootbedrijf) beschreven.

Auditsystematiek categorie A (OZP) en B (klein bedrijf)

- De initiële toets vormt het begin van de auditcyclus en vindt plaats in het eerste jaar; in jaar 2 en 3 van de cyclus vinden controletoeetsen plaats. Na drie jaar begint de cyclus opnieuw en wordt het certificaat verlengd als het bedrijf met positief resultaat de herhalingstoets doorloopt. Naast de geplande toetsen vinden onaangekondigde steekproeven plaats.
- De initiële toets, controletoeetsen en herhalingstoets worden uitgevoerd door een auditteam samengesteld uit auditoren met kennis van certificering, kwaliteitszorg en bedrijfskunde en (restauratie-)vakinhoudelijke auditoren.
- De steekproeven worden uitgevoerd door vakinhoudelijke auditoren.
- In de initiële toets, de controletoeets en de herhalingstoets worden gesprekken gevoerd met de verschillende disciplines bij de certificaathouder om op verschillende niveaus de implementatie van het beleid en van het kwaliteitssysteem te toetsen ('Systeemaudit'; hierin wordt gecontroleerd of het bedrijf voldoet aan de BRL 4000 en delen uit de URL 4006) en een bezoek aan tenminste twee projecten. ('Projectenaudit' waarin wordt getoetst of het bedrijf aan de eisen uit de URL 4006 Historisch voegwerk voldoet. Ook delen uit de BRL worden getoetst).
- In de onaangekondigde steekproeven wordt gecontroleerd of het bedrijf nog aan de eisen van de URL voldoet. Daartoe wordt een project in uitvoering bezocht. Tussen certificaathouder en certificatie-instelling dient afstemming plaats te vinden over in welke periode(n) werkzaamheden worden uitgevoerd die onder deze richtlijn vallen. Bij de planning van de steekproef wordt door de certificatie-instelling rekening gehouden met deze periode(n). De steekproef wordt op korte termijn (maximaal binnen één week) gepland.
- Indien de certificaathouder is gecertificeerd volgens meerdere uitvoeringsrichtlijnen die onder de BRL vallen, kan de systeemaudit worden gecombineerd in één bezoek met onder normale omstandigheden een tijdsbesteding van 1 mensdag (kostenbesparend)

Auditsystematiek categorie C (midden- en grootbedrijf)

De initiële toets en herhalingstoets zijn opgedeeld in een toelatings-/herhalingsonderzoek en een initiële/herhalingstoets.

Het toelatings-/herhalingsonderzoek bestaat uit het beoordelen van documenten door een erkenningscommissie. Deze commissie is samengesteld uit auditoren met kennis van certificering, kwaliteitszorg en bedrijfskunde en (restauratie-)vakinhoudelijke auditoren.

De initiële- en herhalingsstoets is een toets waarbij tenminste twee projecten worden bezocht. De toets wordt uitgevoerd door een vakinhoudelijke auditor.

Bij categorie C vinden in jaar 2 en 3 geen controletoeetsen plaats zoals die bij categorie A en B plaatsvinden. In plaats daarvan vinden er twee steekproeven per jaar plaats. Deze geschieden op dezelfde manier als bij categorie A en B en hebben dezelfde tijdsduur.

Toelatingsonderzoek en initiële toets

Ter voorbereiding op het toelatingsonderzoek ontvangt de certificatie-instelling van de aanvrager de volgende stukken. Deze worden voorgelegd aan de erkenningscommissie ter controle van:

- a. De vakinhoudelijke kennis en kunde van de persoon (zie par. 5.2.1 en Bijlage 8 van de URL). Dit dient aangetoond te worden door een EVC-bewijs of diploma Restauratievoeger niveau III, of een ander kwalificatiedossier dat overeenkomt met gelijkwaardige eindtermen of standaarden zoals vermeld bij par. 5.2.1 en Bijlage 8 van de URL en in lijn met de artikelen 26 en 53 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie.
- b. Controle of de persoon daadwerkelijk in restauratie werkt. Dit dient aangetoond te worden door een referentielijst met foto's van opgeleverde werken aan rijks-, provinciale of gemeentelijke monumenten, karakteristieke panden en panden binnen een beschermd stadsgezicht van de laatste vijf jaar. (Zie Referentielijst, paragraaf 4.4 van de BRL 4000).
- c. Bedrijfsmatige zaken als omschreven in BRL 4000, n.l.: een bedrijfsprofiel, CV, inschrijving KvK, lijst van verzekeringen, lijst van gereedschap, visie op en bewijs van continuïteit van kennis (na- en bijscholing). Vijf projectdossiers met daarin: bewijzen van prijs- en contractvorming, werkvoorbereiding, offertes, opdrachtaanvaarding, oplevering, garantie, nazorg, evaluatie, beoordeling toeleveranciers en onderaannemers (keten). Ter controle worden tevens aangeleverd bewijzen van uitgestuurde en betaald ontvangen facturen van door de aanvrager uitgevoerde restauratieprojecten in de laatste 5 jaar.

Het toelatingsonderzoek wordt afgesloten met een positief of negatief besluit van de erkenningscommissie. Deze houdt tijdens het onderzoek een checklist bij waarop punten gescoord worden. Als het onderzoek met goed gevolg is afgerond volgt een initiële toets. De initiële toets is een toets waarbij tenminste twee projecten worden bezocht. De toets wordt uitgevoerd door een vakinhoudelijke auditor. Gecontroleerd wordt of het restauratievoegwerk voldoet aan de eisen uit URL 4006.

Herhalingsonderzoek en herhalingsstoets

Ter voorbereiding op het herhalingsonderzoek ontvangt de certificatie-instelling de volgende stukken. Deze worden voorgelegd aan de erkenningscommissie ter controle van:

- d. De vakinhoudelijke kennis en kunde van de persoon (zie par. 5.2.1 en Bijlage 8 van URL 4006). Dit dient aangetoond te worden door documenten die inzicht geven in na- en bijscholing vanaf het toelatingsonderzoek.
- e. Controle of de persoon daadwerkelijk in restauratie werkt. Dit dient aangetoond te worden door een referentielijst met foto's van opgeleverde werken aan rijks-, provinciale of gemeentelijke monumenten, karakteristieke panden en panden

binnen een beschermd stadsgezicht van de laatste vijf jaar. (Zie Referentielijst, paragraaf 4.4 van de BRL 4000).

- f. Bedrijfsmatige zaken als omschreven in BRL 4000 nl: een bedrijfsprofiel, CV, inschrijving het Handelsregister KvK (of een in het land van vestiging van de certificaathouder vergelijkbaar register), lijst van verzekeringen, lijst van gereedschap, visie op- en bewijs van continuïteit van kennis (na- en bijscholing). Vijf projectdossiers met daarin: bewijzen van prijs- en contractvorming, werkvoorbereiding, offertes, opdrachtaanvaarding, oplevering, garantie, nazorg, evaluatie, beoordeling toeleveranciers en onderaannemers (keten). Ter controle worden tevens bewijzen aangeleverd van uitgestuurde en betaald ontvangen facturen van door de aanvrager uitgevoerde restauratieprojecten in de laatste 5 jaar.

Het herhalingsonderzoek wordt afgesloten met een positief of negatief besluit van de erkenningscommissie. Deze houdt tijdens het onderzoek een checklist bij waarop punten gescoord worden. Als het onderzoek met goed gevolg is afgerond, volgt een herhalingstoets. De herhalingstoets is een toets waarbij tenminste twee projecten worden bezocht. De toets wordt uitgevoerd door een vakinhoudelijke auditor. Gecontroleerd wordt of het restauratievoegwerk voldoet aan de eisen uit URL 4006.

Bijlage 12 Bijzondere bepalingen URL 4007 Steenhouwwerk

Deelcertificaten

Op basis van URL 4007 kan een procescertificaat verkregen worden voor de toepassingsgebieden zoals genoemd onder par. 1.1 van URL 4007. Op dit procescertificaat staat of staan (de) toepassingsgebied(en) omschreven. Een procescertificaat kan worden afgegeven voor:

- Uitvoering óf
- Uitvoering + Advies.

Een deelcertificaat voor uitsluitend Advisering niet wordt afgegeven.

Bedrijfsuitrusting

Het bedrijf beschikt over een eigen werkplaats waarin op het restauratievak gerichte werkzaamheden verricht kunnen worden.

Voor het uitvoeren van de in URL 4007 beschreven werkzaamheden worden passende gereedschappen gebruikt. Met de gereedschappen moet effectief en efficiënt gewerkt kunnen worden zonder beschadiging van omliggend werk om de voorgeschreven of beoogde kwaliteit te bereiken.

Steigermateriaal en andere materieel voldoen aan de geldende wet- en regelgeving.

Er zijn machines aanwezig om al de voorkomende werkzaamheden op de juiste wijze uit te voeren. Deze machines voldoen aan de geldende wet- en regelgeving.

Er is een adequaat systeem van periodieke keuring van de aanwezige machines. De keuringen zijn toetsbaar en aantoonbaar vastgelegd.

Werkzaamheden in eigen beheer

Het bedrijf verricht ten minste de volgende uitvoerende werkzaamheden in eigen beheer met eigen medewerkers: hakken, repareren en behandelen. Het bedrijf verzorgt het calculeren en het opstellen van offertes in eigen beheer. Indien het procescertificaat ook geldt voor 'adviseren' zoals bedoeld in paragraaf 1.1, van URL 4007 dan doet het bedrijf dit in eigen beheer.

Bijlage 13 Bijzondere bepalingen URL 4009 Historisch Schilderwerk

Certificaten

Op basis van URL 4009 kan een procescertificaat verkregen worden voor het toepassingsgebied van de URL zoals genoemd onder paragraaf 1.1. Dat omvat ten minste schilderwerk ten behoeve van monumentale instandhouding (par 3.6) .

Indien een bedrijf gespecialiseerd is in één of meerdere bijzondere technieken zoals omschreven in de paragrafen 3.7 t/m 3.17 van de URL, kan een bedrijf dit met een aantekening op zijn certificaat laten vermelden.

Bedrijfsuitrusting en gereedschappen

Ten opzichte van de BRL 'Onderhoud en restauratie van monumenten' zijn er geen aanvullende eisen aan de bedrijfsuitrusting.

Wel zijn er aanvullende eisen op het gebied van milieu- en Arbo-wetgeving wat betreft het voorradig hebben en gebruiken van diverse chemicaliën.

Kwaliteitstoets door certificatie-instelling

In aansluiting op paragraaf 9.2 van de BRL 4000 'Onderhoud en restauratie van monumenten' is de tijdsbesteding van de certificatie-instelling bedraagt onder normale omstandigheden één dag. Indien de certificaathouder is gecertificeerd volgens meerdere uitvoeringsrichtlijnen kan de systeem audit worden gecombineerd in één bezoek met een tijdsbesteding (onder normale omstandigheden) van een halve dag. Indien ook werkzaamheden op de bouwplaats worden verricht, wordt tijdens een controletoets tenminste één project bezocht om de vakkundigheid in de praktijk te beoordelen.

De controletoets vindt onaangekondigd plaats. In het eerste jaar (initieel onderzoek) vindt een administratieve en praktijk toets plaats, deze duurt bedraagt onder normale omstandigheden één dag. In de daarop volgende jaren vinden de bezoeken plaats zoals onderstaand weergegeven.

- Administratieve toets 1x per 2 jaar;
- Praktijktoets 1x per 2 jaar;

Indien een certificaathouder specifieke disciplines op zijn certificaat vermeld wenst te hebben, dan dient tijdens de praktijktoets te worden vastgesteld dat deze disciplines beheerst worden. Mocht dit niet tijdens een reguliere praktijktoets kunnen worden vastgesteld, dan kan de certificaathouder vragen een extra bezoek uit te voeren op een project, waar de specifieke discipline wordt uitgevoerd.

Bijlage 14 Bijzondere bepalingen URL 4010 Historisch Leidak

Deelcertificaten

Op basis van URL 4010 kan een procescertificaat verkregen worden voor de toepassingsgebieden zoals genoemd onder par. 1.1 van URL 4010. Op dit procescertificaat staat of staan de toepassingsgebieden omschreven. Het gaat om de volgende deelcertificaten:

- Leibedekking in Maasdekking
- Leibedekking in Rijndekking

Kwaliteitstoetsing door de certificatie-instelling

In aansluiting op paragraaf 9.2 van de BRL 4000 bedraagt de tijdsbesteding van de certificatie-instelling onder normale omstandigheden één dag. Indien de certificaathouder is gecertificeerd volgens meerdere uitvoeringsrichtlijnen, kan de systeemaudit worden gecombineerd in één bezoek met onder normale omstandigheden een tijdsbesteding van een halve dag per URL.

Wanneer het bedrijf gecertificeerd wordt/is voor Maas- én Rijndekking wordt in de toetsen van beide dekkingen een project beoordeeld.

Naast de in paragraaf 9.2 van de BRL 4000 beschreven toetsen vindt jaarlijks een onaangekondigde steekproef in de vorm van een werkbezoek plaats waarin gecontroleerd wordt of conform de URL 4010 gewerkt wordt.

Tussen certificaathouder en certificatie-instelling dient afstemming plaats te vinden over in welke periode(n) werkzaamheden worden uitgevoerd die onder URL 4009 vallen. Bij de planning van de toetsen wordt door de certificatie-instelling rekening gehouden met deze periode(n).

Kwaliteitseisen aan auditoren

In aanvulling op de in de BRL 4000 (paragraaf 9.3) opgenomen eisen aan certificatiepersoneel gelden voor de restauratiedeskundige auditor (restauratiedeskundige) de volgende eisen:

- a. Heeft voldoende kennis van de geschiedenis van leibedekking in Nederland,
- b. Heeft voldoende kennis van historische kapconstructies in Nederland (sporenkappen, gordingkappen, bijzondere kapconstructies 19e eeuw, diverse soorten beschoot)
- c. Beschikt over uitgebreide kennis van het aanbrengen van de diverse soorten leibedekking met de diverse bevestigingsmaterialen (Maasdekking, Rijndekking etc.) conform de URL 4010.
- d. Heeft kennis van de kwaliteit van leien, herkent de meest belangrijke leisoorten en is op de hoogte van de Europese regelgeving rond de kwaliteit en keuring van leien.
- e. Is in staat een visuele keuring van leien uit te voeren.
- f. Is bekend met de geldende wet- en regelgeving en met de inhoud van de BRL 4000 en de URL 4010.
- g. Heeft voldoende kennis van het in combinatie met leien toepassen van materialen als koper-, lood-, en zink (i.c. aansluitingen en details).

Bijlage 15 (gereserveerd)

Bijlage 16 (gereserveerd)

Bijlage 17 Bijzondere bepalingen URL 4013 Historisch Parket

Deelcertificaten

Op basis van URL 4013 kan een procescertificaat verkregen worden voor de toepassingsgebieden zoals genoemd onder par. 1.1 van de URL. Op dit procescertificaat staat of staan de toepassingsgebieden omschreven. Het gaat om het volgende procescertificaat:

- Uitvoeren van werkzaamheden aan historisch parket en houten afwerkvloeren in monumenten en overige karakteristieke gebouwen.

Bedrijfsuitrusting en gereedschappen

Ten opzichte van de BRL 'Onderhoud en restauratie van monumenten' zijn er geen aanvullende eisen aan de bedrijfsuitrusting.

Het bedrijf gebruikt meetinstrumenten, conform de gebruiksinstructie van de leverancier, voor het meten van het houtvochtgehalte.

Wel zijn er aanvullende eisen op het gebied van milieu- en Arbo-wetgeving wat betreft het voorradig hebben en gebruiken van diverse chemicaliën.

Kwaliteitstoetsing door de certificatie-instelling

In aansluiting op paragraaf 9.2 van de BRL bedraagt de tijdsbesteding van de certificatie-instelling onder normale omstandigheden één dag. Indien de certificaathouder is gecertificeerd volgens meerdere uitvoeringsrichtlijnen, kan de systeemaudit worden gecombineerd in één bezoek met onder normale omstandigheden een tijdsbesteding van een halve dag.

Naast de in paragraaf 9.2 van de BRL beschreven toetsen vindt jaarlijks een onaangekondigde steekproef in de vorm van een werkbezoek plaats waarin gecontroleerd wordt of conform de URL gewerkt wordt.

Tussen certificaathouder en certificatie-instelling dient afstemming plaats te vinden over in welke periode(n) werkzaamheden worden uitgevoerd die onder deze richtlijn vallen. Bij de planning van de toetsen wordt door de certificatie-instelling rekening gehouden met deze periode(n).

Kwaliteitseisen aan auditoren

In aanvulling op de in de BRL (paragraaf 9.3) opgenomen eisen aan certificatiepersoneel gelden voor de restauratiedeskundige auditor (restauratiedeskundige) de volgende eisen:

- a. Heeft voldoende kennis van kunst- en interieurgeschiedenis en is op de hoogte van de cultuurhistorische- en interieurhistorische waarde en betekenis van historisch parket, ook in samenhang met plafond- en wandafwerkingen.
- b. Heeft kennis van alle aspecten van preventieve conservering.
- c. Heeft kennis van behoud- en beheer strategieën.
- d. Heeft kennis van en inzicht in conservering- en restauratiemethodieken.
- e. Heeft kennis van bouwfysische aspecten en -processen.
- f. Heeft algemene kennis van restauratie-ethiek richtlijnen, bijvoorbeeld zoals door E.C.C.O. geformuleerd.
- g. Heeft kennis van historisch parketvloeren, typen, patronen, laagopbouw en bescherming.
- h. Heeft kennis van en herkent de in parket toegepaste houtsoorten en decoratieve materialen.
- i. Heeft kennis van (historische-) oppervlaktebescherming, zoals wassen, oliën, lakken en vernissen.
- j. Is bekend met de geldende wet- en regelgeving en met de inhoud van de BRL 4000 en de URL 4013.